

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

”Kerro minulle satu” -nyt on viskareiden vuoro kertoa satuja

Hällström, Krista
Vuollo, Tuija

2015 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

”Kerro minulle satu”- Nyt on viskareiden vuoro kertoa satuja

Krista Hällström
Tuija Vuollo
Sosiaali
Opinnäytetyö
Maaliskuu, 2015

Hällström, Krista
Vuollo, Tuija

”Kerro minulle satu”- nyt on viskareiden vuoro kertoa satuja

Vuosi 2015 Sivumäärä 67

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä sadutusmenetelmä tutuksi erään päiväkodin seitsemälle 4-5-vuotiaalle lapselle sekä ryhmän henkilökunnalle. Opinnäytetyön avulla haluttiin tarkastella, miten lasten itsevarmuus ja rohkeus näkyvät sadun kerronnassa ja miten ne mahdollisesti kehittyvät järjestetyn sadutusprojektin aikana. Lisäksi työssä arvioitiin dialogisuuden toteutumista saduttajien ja sadutettavien välillä. Teoreettinen viitekehys työssä koostuu sadutuksesta sekä lapsilähtöisen työskentelyn ja lapselle ominaisen kulttuurin korostamisesta varhaiskasvatuksessa. Lisäksi teoriaosuudessa korostuu satujen merkitys osana lapsen kielellistä kehitystä sekä dialogisuuden tärkeys lasta sadutettaessa.

Sadutusprojekti toteutettiin syksyllä 2014. Lapset osallistuivat sadutukseen pienryhmissä, pareittain ja yksilöittäin. Kerrotuista saduista koottiin satuvihko, jonka tarkoituksena oli tehdä sadut näkyviksi lapsille ja heidän vanhemmilleen. Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössä käytettiin osallistuvaa havainnointia. Havainnoinnin tukemiseksi toiminta videoitiin. Sadutusprojektia arvioitaessa voidaan todeta, että lasten rohkeus ja itsevarmuus vaihtelivat ja kehittyivät erityisesti eri sadutusmuotojen vuoksi. Projektin aikana säännöllisestä saduttamisesta muodostui tärkeä osa lasten viikoittaista toimintaa, sillä he odottivat seuraavia sadutushetkiä ja muistivat hyvin aiemmin kertomiaan satuja.

Asiasanat: sadutus, varhaiskasvatus, vuorovaikutus, dialogisuus, lastenkulttuuri, lapsi sadun kertojana

Hällström, Krista
Vuollo, Tuija

“Tell me a story”- now it is a five-years old`s turn to tell the stories

Year	2015	Pages	67
------	------	-------	----

The aim of this practical thesis was to make the storycrafting method familiar to seven 4-5 years-old children and staff in a day-care center. The purpose of the thesis was to examine how the confidence and courage of the children were expressed in the narration of the fairy tales and how those qualities possibly developed during the time of the arranged storycrafting project. Furthermore, the realization of dialogic interaction between the storytellers and their listeners in the work was evaluated. The theoretical frame of reference in this work consists of storycrafting, and of the emphasizing of child-centered working and a child’s characteristic culture in early childhood education. In addition, in the theory section the significance of stories as part of a child’s linguistic development and the importance of dialogic interaction during storycrafting is emphasized.

This storycrafting project was carried out in the fall of 2014. The children participated in the storycrafting in small groups, in pairs and individually. From the fairy tales told a booklet was collected, the purpose of which was to make the fairy tales tangible to the children and to their parents. Participant observation was used as a research method in the thesis. To support the observation the activity was videoed. When estimating this storycrafting project, one can state that the children’s courage and confidence varied and developed especially due to the different forms of storycrafting utilised. During the project regular storycrafting formed an important part of the children’s weekly activity, because they waited for the next storycrafting sessions and they remembered the stories that they had told earlier well.

Keywords: storycrafting, early childhood education, interaction, dialogic interaction, child’s characteristic culture, child as a storyteller

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön toiminnan perusteet	8
	2.1 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet	8
	2.2 Toiminnallisen opinnäytetyön pääpiirteet	9
3	Teoreettinen perusta.....	10
	3.1 Sadutus.....	10
	3.2 Miten sadutetaan?.....	11
	3.3 Aikuinen saduttajana	11
	3.4 Dialogisuus kasvattajan ja lapsen välillä.....	12
	3.5 Dialogisuus saduttajan ja sadutettavan välillä.....	13
	3.6 Sadutus varhaiskasvatusmenetelmänä	14
	3.7 Kohti lapsilähtöistä varhaiskasvatusta.....	15
	3.8 Uusi varhaiskasvatuslaki turvaa lapsen osallisuutta.....	16
4	4-5-vuotias lapsi sadun kertojana	17
	4.1 Satujen merkitys	17
	4.2 Lastenkulttuuri	18
	4.3 Lasten tavat kertoa	19
	4.4 Lapsen rohkaiseminen sadun kerrontaan	19
5	Tiedon hankintaan käytetyt menetelmät	21
	5.1 Osallistuva havainnointi.....	21
	5.2 Videointi havainnointivälineenä	22
6	Prosessin kuvaus.....	23
	6.1 Lähtökohdat sadutusprojektille ja toiminnan suunnittelu	23
	6.2 Toimintakertojen kuvaus	24
	6.2.1 Tutustumiskerta	24
	6.2.2 Ryhmäsadutukset.....	25
	6.2.3 Parisadutukset	26
	6.2.4 Yksilösadutukset.....	26
	6.2.5 Sadut näkyväksi.....	27
7	Työn arviointikysymykset	28
	7.1 Miten havainnoimme toimintaamme?.....	28
	7.2 Lasten itsevarmuuden ja rohkeuden toteutumisen arviointia.....	29
	7.2.1 Yhteenveto lasten itsevarmuuden ja rohkeuden toteutumisesta	34
	7.3 Dialogisuuden toteutuminen meidän ja lasten välillä	34
8	Opinnäytetyön prosessin arviointia	35
	8.1 Työelämän ja lasten palaute.....	36
	8.2 Työskentelyn eettisyyden arviointia	37

8.3	Ammatillisen kasvun ja tavoitteiden arviointia	38
9	Pohdinta	39
	Lähteet	41
	Liitteet	43

1 Johdanto

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä kuvaamme toteuttamaamme sadutusprojektia ja sen vaiheita, eräässä Järvenpään kaupungin päiväkodissa. Projektin aikana sadutimme yhden päivähoitoryhmän 4-5-vuotiaita lapsia kahdesti viikossa reilun kuukauden ajan. Kerrotuista saduista kokosimme lopuksi satuvihkon, jonka tarkoituksena oli korostaa lasten satujen merkitystä ja ainutlaatuisuutta. Kuvaamme työssä toteuttamaamme sadutusprojektia kokonaisuudessaan, sekä tuomme arvioinnin avulla ilmi, kuinka lasten itsevarmuus ja rohkeus näkyvät sadun kerronnassa ja miten ne mahdollisesti kehittyivät meidän järjestämän sadutusprojektin aikana. Lisäksi tarkastelemme dialogisisen vuorovaikutuksen toteutumista meidän ja lasten välillä. Käytämme tässä opinnäytetyössä ”satu” ja ”tarina” sanoja toistensa synonyymeina. Lisäksi kun kirjoitamme ”viskareista”, tarkoitamme heillä 4-5-vuotiaita lapsia, joiden ikäryhmää kutsutaan, yhteistyöpäiväkotimme lisäksi, usein päiväkodeissa viskareiksi. Viskarit ovat siis vuoden nuorempia kuin esikouluikäiset, eli eskarit.

Sadutus on lapsilähtöinen vuorovaikutusmenetelmä, jonka avulla voidaan lisätä lasten osallisuutta ja kuulluksi tuleamista. Sadutusmenetelmän tarkoituksena on ollut sen kehittämistä alkaen antaa lapselle mahdollisuus tuoda omia mielipiteitään esille lapsilähtöisellä tavalla. Lapsia kuullaan kuitenkin edelleen melko vähän arjessa sekä poliittisessa päätöksenteossa, vaikka lasten ja nuorten osallisuus on ollut kasvavan kiinnostuksen kohteena. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin varmistamisen vaatimuksena on, että saadaan tietoa lasten omista kokemuksista ja näkemyksistä. Arkeen on tärkeää vakiinnuttaa pysyviä menetelmiä, joiden avulla voidaan kuulla, mitä lapsilla on kerrottavaa. Lasten kuuntelun tulisi vaikuttaa ennen kaikkea lasten sekä aikuisten toimintaan. Sadutus on hyvä esimerkki tällaisesta menetelmästä, jonka avulla on mahdollista muuttaa ja kehittää lasten, sekä aikuisten toimintakulttuuria. (Karlsson 2014, 17-18.)

Sadutuksesta muodostui meille tämän opinnäytetyöprosessin aikana tärkeä vuorovaikutusmenetelmä, jonka kautta nousseet hyödyt ja merkitykset pystyi huomaamaan jo ensimmäisten sadutuskertojen seurauksena. Varhaiskasvatusympäristössä saduttaessa ei tarvitse pohtia niinkään resurssikysymyksiä. Ainoa asia mitä tarvitsee, on kahdenkeskinen aika lapsen kanssa. Pienryhmätoiminta on lisääntynyt päiväkodeissa 2000-luvulla, mikä on osoitus lapsen yksilöllisen kohtaamisen tärkeydestä suurien ryhmäkokojen keskellä. (Lipponen & Karila 2013 74,76.) Yhteistyöpäiväkodissamme on myös kehitetty pienryhmätoimintaa, jonka avulla on mahdollista luoda puitteita erilaisten menetelmien ja toimintojen käyttömahdollisuuksille, kuten lasten saduttamiselle.

2 Opinnäytetyön toiminnan perusteet

Toiminnan perusteina opinnäytetyössä on se, että sen tekijä pystyy näyttämään oman alan jollakin osa-alueella henkilökohtaista osaamistaan. Ideana on löytää aihe alueelta, jossa tekijä on hyvä, sekä motivoitunut lisäämään ja kehittämään tieto- ja taito-osaamistaan. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 24.)

Ideoimme opinnäytetyön toteutustavan ja siihen liittyvät työvaiheet itsenäisesti. Työn aihe ei suoranaisesti liity erilliseen hankkeeseen tai laajempaan kehittämistyöhön, vaan lähtökohtina työllemme toimi mielenkiintomme sadutusta kohtaan, mahdollisuus sadutusprojektin toteuttamiselle tutussa päiväkodissa, sekä halu tutustuttaa lapset ja päivähoitoryhmän aikuiset sadutukseen. Olemme suorittaneet sosiaalipedagogisia- ja varhaiskasvatuksellisia opintoja tutkintomme aikana, sillä erikoistumme lasten ja perheiden kanssa tehtävään työhön ja suoritamme lastentarhaopettajan kelpoisuutta. ”Lapsen ja perheen hyvinvoinnin vahvistamisen”-opintokokonaisuudella tutustuimme sadutukseen yhtenä varhaiskasvatuksen menetelmänä ja ”Ammattityön ja palveluinnovaatioiden kehittämisen”-työharjoittelussa valitsimme yhdeksi varhaiskasvatuksen kehittämismenetelmäksi sadutuksen, minkä kautta idea opinnäytetyöhön myöhemmin muodostui. Toinen meistä suoritti kyseisen kehittämistyönharjoittelun yhteistyöpäiväkodissa ja meille tarjoutui tästä syystä hyvä mahdollisuus toteuttaa sadutusprojekti tutun päiväkodin päivähoitoryhmässä. Päätimme yhdessä ryhmän henkilökunnan kanssa, että sadutusprojektimme kohdennettiin tämän ryhmän seitsemälle 4-5-vuotiaalle viskarille.

2.1 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet

Yhteistyöpäiväkodissa oli käytetty sadutusmenetelmää melko vähän ennen sadutusprojektimme alkamista. Tämä loi meille mahdollisuuden esitellä sadutusmenetelmän hyödyntämistä päiväkodin arjessa ja tehdä se tutuksi yhteistyö päivähoitoryhmämme lapsille ja aikuisille. Järvenpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa viitataan lapsen osallisuuden toteutumiseen, sekä myös itse sadutukseen ja sen hyötyihin. Näin ollen työmme pyrkii osaltaan tukemaan kyseisiä varhaiskasvatustavoitteita ja erityisesti lasten osallisuutta. Kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan lapselle pyritään järjestämään laadukas ja monipuolinen päivähoito. Lapsen omaa leikkiä arvostetaan ja lasta kannustetaan omatoimisuuteen sekä sitä kautta edelleen osallisuuteen. (Varhaiskasvatussuunnitelma Järvenpää 2006, 6-8.) Varhaiskasvatuksen päivittäiseen toimintaan kuuluvat erilaiset sadut, runot ja riimitellyt sekä rytmitykset. Lapsille annetaan mahdollisuus kuulla valmiita tarinoita sekä keksiä ja tuottaa itse omia juttuja. Sadutusmenetelmän avulla lapset saavat mahdollisuuden kertoa omista ajatuksistaan. (Varhaiskasvatussuunnitelma Järvenpää 2006, 13.)

Varsinaiseksi toiminnan aikana tapahtuvan tarkastelun kohteiksi valitsimme kaksi arviointikysymysten kautta tutkittavaa asiaa. Ensimmäisenä tutkittavana asiana pyrimme selvittämään,

kuinka lasten itsevarmuus ja rohkeus näkyvät sadun kerronnassa ja miten ne mahdollisesti kehittyvät sadutusprojektin aikana. Toinen tarkastelun kohteena oleva asia oli dialogisuuden toteutuminen, eli miten dialogisuus toteutuu meidän ja lapsien välillä sadutushetkien aikana. Halusimme dialogisen saduttamisen avulla lisätä vuoropuhelua meidän ja lasten välillä. Arviointikysymysten vastausten saamiseksi havainnoimme toimintaa osallistuvan havainnointimenetelmän avulla.

Asetimme työskentelyn aluksi itsellemme henkilökohtaisia omaan ammatillisuuteen liittyviä tavoitteita. Näitä tavoitteita olivat omien ohjaustaitojen kehittäminen ja realistinen toiminnan arviointi. Sadutushetkistä halusimme luoda avoimia ja turvallisia, joiden aikana lasten ajatuksille annettiin tilaa ja aikaa. Arvioinnin tueksi pyrimme pyytämään rehellistä ja rakentavaa palautetta työskentelytavoistamme, jotta voisimme mahdollisesti kehittää toimintaamme. Koska parityöskentely oli työmme onnistumisen kannalta erittäin tärkeää, suunnitelimme vastuun ja työtehtävien jakamisen tasaisesti koko opinnäytetyöprosessin ajan. Sitouduimme noudattamaan opinnäytetyön sopimukseen kirjattuja, tutkimus- ja ammattieettisiä toiminnan periaatteita, allekirjoittamalla opinnäytetyösopimuksen työelämän yhteistyökumppanin kanssa. Lisäksi tavoitteenamme oli etsiä mahdollisimman kattavasti lähdemateriaalia ja tutustua tutkittuun tietoon, mitä hyödynsimme työmme toiminnallisessa osuudessa ja sisällytimme lopuksi tähän kirjalliseen osioon.

2.2 Toiminnallisen opinnäytetyön pääpiirteet

Toiminnallinen opinnäytetyö rakentuu kahden eri vaiheen kautta, ensin se toteutetaan käytännössä ja sen jälkeen raportoidaan käyttämällä apuna erilaisia tutkimusviestinnän keinoja. Hyvä opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja käytännönläheinen, ja sen toteutuksessa näkyy alan tietojen ja taitojen hallinta. Käytännön toteuttamista on esimerkiksi jonkinlaisen toiminnan järjestäminen, opastaminen tai ohjeistaminen ammatillisella kentällä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9-10.)

Hyvä opinnäytetyöaihe tekee prosessista mielenkiintoisen. Hyvä aihe muodostuu tekijän kiinnostuksen kohteista ja auttaa syventämään tietotaitoa. Toiminnallisella opinnäytetyöllä on yleensä toimeksiantaja, mikä parantaa kontakteja työelämään ja mahdollistaa työelämän kiinnostuksen heräämisen. Parhaimmillaan opinnäytetyöprosessi tukee tekijän ammatillista kasvua, antaa ideoita urasuunnitteluun ja parantaa työllistymistä. (Vilkkä & Airaksinen 2003 16.)

Aiheen lisäksi on valittava kohderyhmä, sillä toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitteena on toimia jonkin asiakasryhmän kanssa sitä ohjaten tai toimintaa järjestäen (Vilkkä & Airaksinen 2003, 38). Aiheen ja kohderyhmän lisäksi opinnäytetyön toteutumisen avuksi tarvitaan teo-

reettinen tietoperusta. Opinnäytetyön sisällölliset valinnat selkeytetään teoriaperustan avulla. Työn teoriatieto kuvaa, kuinka tekijä on työssään käsiteltäviä asioita lähestynyt tai tehnyt erilaisia valintoja. (Vilkkä & Airaksinen 2003 42.)

3 Teoreettinen perusta

Työmme teoreettisena perustana toimii sadutus ja kyseisen menetelmän käyttö, sekä siitä nousevat tutkitut hyödyt. Sadutusmenetelmästä ja sen käytöstä olemme keränneet tietoa erilaisten lähdemateriaalien, kuten kirjojen, artikkelien, tutkimusten sekä sähköpostitse tekemämme haastattelun kautta. Haastattelimme sadutusmenetelmää paljon käyttänyttä varhaiskasvattajan ammattilaista Tuula Honkaista, sillä halusimme saada konkreettisempaa tietoa siitä, kuinka sadutusta on toteutettu päiväkodissa ja mitä mahdollisia hyötyjä säännöllisestä sadutuksesta on ollut (Liite 6).

Työn teoriaosuudessa käsittelemme lisäksi dialogisuuden merkitystä saduttajan ja sadutettavan välillä, sekä havainnointimenetelmien käyttöä. Koimme myös tärkeäksi esitellä työmme kautta varhaiskasvatuksessa tapahtuvia muutoksia yhteiskunnallisten ilmiöiden ja muuttuvien lapsikäsitusten seurauksena, sekä pohtia mihin suuntaan varhaiskasvatus on tällä hetkellä muovautumassa.

3.1 Sadutus

Sadutus sai alkunsa 1980-luvulla Suomessa, kun koulupsykologi Monika Riihelä aloitti sadutusmenetelmän kehittämisen tarkoituksenaan nostaa esille lapsen itsetunnon ja osaamisen tärkeyttä. Vuonna 1995 käynnistyi Stakesin Satukeikka-hanke, jolloin menetelmän käyttö laajeni ja se sai hankkeen seurauksena nimekseen sadutuksen. (Karlsson 2003, 100.)

Sadutusta on tutkittu useiden eri hankkeiden ja tutkimusten kautta. Muun muassa Riihelän väitöstyössä (1996) ”Mitä teemme lasten kysymyksille”, ilmeni, että monet aikuisten esittämät kysymykset estivät lapsia tuomasta ajatuksiaan esille. Stakesin Satukeikka-hankkeessa kerättiin lasten keskinäisiä kirjeenvaihtoja, mistä kertyi noin 5000 lasten ja nuorten omien kertomusten arvokas kokoelma, joita esimerkiksi tutkijat voivat hyödyntää tutkimustyössään. Karlssonin tutkimukset vuosina 1999 ja 2000 toivat esille lasten kyvyn tuottaa omaa kulttuuria ja tietoa. Sadutuksen myötä lapsia ja nuoria ryhdyttiin kuuntelemaan arjessa ja heidän mielipiteitä alettiin arvostamaan entistä enemmän. (Karlsson 2003, 107.)

Sadutusta on toteutettu myös Suomen rajojen ulkopuolella. Vaasassa ja Ruotsin Upplands Väsbyssä järjestettiin 1990-luvun lopussa Pohjoismaiset satukonferenssit. Syksyllä 2000 Satusilta - Storybridge - Qissah wa tawassul hanke lähti liikkeelle, jossa kokeneet saduttajat

kehittivät sähköpostin välityksellä toimivaa lasten omien satujen kirjekumppanuutta. Satoja lasten kirjeitä on kulkenut Internetin kautta Kotkan ja Beirutin välillä. Satusiltaa on rakennettu myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimesta Joensuun ja Sortavalan välille. Sadutusmenetelmä on saanut myös kansainvälistä tunnustusta. Se on esimerkiksi nimetty EU-maiden lasten mielenterveyttä edistävien mallitoimintojen joukkoon. (Karlsson 2003, 109.)

3.2 Miten sadutetaan?

Sadutus alkaa siitä, että sadutettavalle sanotaan: ” Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri, niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat.” (Karlsson 2003, 44-45.) Välineinä sadutuksessa voidaan käyttää kerrontaa, kuuntelua, lasten ja aikuisten ajatusten kirjaamista sekä lukemista. Sadutus tuo kunnioittamisen ja arvostuksen kautta aitoa vuorovaikutteista toimintakulttuuria, jossa ilo, mielikuvitus ja myös harmittavat asiat saa tuoda esille. (Karlsson 2003, 10-12.)

Lapsia voi saduttaa kahden kesken, ryhmänä tai yksitellen. Saduttaminen ei vaadi paljoa välineitä ja sitä voi toteuttaa missä ja milloin vain. (Karlsson 2003, 44-45.) Sadutuksessa sadutettavaa nimenomaan kehoitetaan kertomaan oma kertomus, jota saduttaja kuuntelee ja kirjaa samalla sanatarkasti ylös. Kertoja saa itse päättää millainen ja minkä pituinen satu on. Hän saa lisäksi ilmaista kerrontaansa musiikin, tanssin, draaman, kuvan tai esimerkiksi rakentamisen avulla. Sadutuksessa yhdistyy kertominen, kirjoittaminen ja lukeminen. Kertojalla on lupa kertoa omista mietteistään, ilman toisen arviointia tai tulkintaa. Tarinan kertojalla on niin sanottu tekijänoikeus, eli päätösvalta sen suhteen, kelle satu luetaan, mihin sitä käytetään tai missä sitä levitetään, säilytetään tai julkaistaan. (Karlsson 2003, 10-12.)

Sähköpostitse haastattelemamme varhaiskasvattaja Tuula Honkanen kertoi, että hän on toteuttanut sadutusta lasten kanssa perussadutuksen ja ryhmäsadutuksen periaatteella. Uusimpina sadutuskokeiluina hän on käyttänyt musiikki- ja liikuntasadutusta. Honkasen mielestä sadutus sopii kaikille lapsille. Sadutuksen dialogisuus opettaa lasta ja aikuista. Honkanen on aina sadun kertomisen jälkeen tarjonnut lapsille mahdollisuuden työstää tarinaa esimerkiksi piirtämällä, muovailemalla, maalaamalla, hiekkaan rakentamalla, nukeilla esittämällä tai näyttelemällä. Lasten tarinat kootaan lasten kasvun kansioon ja niistä on tehty lisäksi kirjasia, joita voidaan yhdessä lukea. (Honkanen 2014.)

3.3 Aikuinen saduttajana

Sadutus-menetelmän avulla aikuinen tutustuu nopeasti lapseen ja samalla hän tutustuttaa lapset toisiinsa. Myös lapsille jo tuttu aikuinen on saduttaessa kokenut tutustuvansa lapseen aivan eri tavalla. Sadutukseen osallistuvien lasten ei tarvitse olla tuttuja saduttajalle, vaan

täysin vierastakin lasta voi saduttaa. Sadutuksessa on olennaista, että saduttajana toimiva aikuinen tuo selvästi lapsille esille sen, että hän on kiinnostunut lasten maailmasta ja arvostaa lasten mielipiteitä. Lapsen luottamusta omiin ajatuksiin ja näkemyksiin vahvistaa se, että lapsi saa tehdä itse asioita, toimia aktiivisesti ja vaikuttaa asioihin. (Karlsson 2014, 29.)

Sadutus-menetelmän käytön oppii parhaiten konkreettisen sadutus-kokemuksen kautta. Ensimmäisellä sadutuskerralla saduttajalla saattaa olla epävarma olo ja mielessä saattaa pyöriä esimerkiksi seuraavanlaisia kysymyksiä: ehdinkö kirjoittamaan koko sadun ylös tai mitä jos lapsi ei halua kertoa satua? Tärkeä ohjeistus saduttajalle on, että sadutushetkellä kannattaa nauttia sadusta sekä yhdessäolosta. On uskaltauduttava heittäytyä sadun ja hetken vietäväksi. (Karlsson 2014, 29.)

Sadutustilanteessa saduttajan on annettava puheenvuoro sadun kertojalle, jonka annetaan itse päättää, millaisen sadun kertoo. Sadutuksessa saduttajan ei ole tarkoitus opettaa sadunkertojalle, miten satua tulee kertoa tai mitä sadun tulisi sisältää. Sadutuksessa ei ole tarkoitus pyrkiä saduttajan määräämään lopputulokseen, eikä satua saa arvostella tai arvioida. Saduttaja ja sadun kertoja ovat sadutustilanteessa tasavertaisia. (Karlsson 2014, 30.)

3.4 Dialogisuus kasvattajan ja lapsen välillä

Dialogi-sana tulee kreikan kielen sanoista `dia` ja `logos`, jotka tarkoittavat `väliin kerättyä` ja `välillä olevaa`. Dialogin avulla jaetaan yhteistä tietoa osapuolten välillä ja selvitetään tarkoituksia ja ajatuksia. Keskustelun päämääränä on tuoda esiin omia ajatuksia, kun taas dialogin aikana on oleellista keskittyä kuuntelemaan sekä olemaan avoin kuululle asioille. Dialogisuus on kahden ihmisen tapa toimia ja kohdata toinen toisensa. Tärkein tarkoitus on aito itsen ja toisen kuuntelu ilman nopeiden johtopäätösten tekemistä. (Vilen, Leppämäki & Ekström 2002, 64.)

Lapsen kasvatusta on vastavuoroista vuorovaikutusta aikuisen ja lapsen välillä. Vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa molemmilla osapuolilla on tavoitteena vaikuttaa toisiinsa eri tavoin. Vastavuoroisuus tarkoittaa sitä, että lapsi ja aikuinen tekevät tasavertaisesti vuorovaikutusaloitteita. Aikuinen on kuitenkin päävastuussa vastavuoroisuuden ja dialogisuuden toteutumisesta, sillä aikuisella on kyky nähdä lapsen tarpeet. Varsinkin pienten lasten päiväkotiryhmässä aikuisen vastuu näkyy, sillä lasten kielellinen vuorovaikutus on vielä kovin rajoitteista ja aikuisen tulee ymmärtää lapsen eleitä oikein. (Nieminen 2013, 7.)

Arja Lundàn viittaa väitöskirjassaan (2009, 35-36) Martin Buberin tutkimaan dialogisuusfilosofiaan, jonka mukaan dialogisuuden kolme tulkintaperiaatetta ovat

kuunteleminen, tietoisiksi tuleminen ja lapsen hyväksyminen. Lasten kanssa työskentelevällä kasvattajalla tulee olla kuunteleva asenne ja lapsen tarpeista on hyvä olla tietoinen. Lisäksi lasta on kunnioitettava sellaisena kuin hän on. Näiden periaatteiden avulla lapsen ja aikuisen välille syntyy molemminpuolisuus ja todellisuus, joka säilyy dialogisuutena kaikissa tilanteissa. Dialogisuuden toteutuminen on Buberin mukaan hyvin merkittävä ja ainutkertainen tapahtuma, ja hän näkee siinä kaksi kohtaamisen tasoa, jotka ovat Minä-Sinä-suhde ja Minä-Se- suhde. Minä-Se- suhteessa ihminen esineellistää ja kategorisoi helposti toista henkilöä ja dialoginen kohtaaminen jää tällöin yksipuoliseksi. Ihmisen tulisi pyrkiä Minä-Sinä-suhteeseen, jossa toinen ihminen kohdataan aidosti, häntä vertailematta. Minä-Sinä- suhteessa pyritään tasavertaiseen ja dialogiseen vuorovaikutukseen.

3.5 Dialogisuus saduttajan ja sadutettavan välillä

Ihmiselle on äärimmäisen tärkeää kyetä viestimään asioita muille. Viestimisen kautta ihminen haluaa, että häneen suhtaudutaan vakavasti. Kun ihminen luottaa omaan kykyihinsä, hän voi jakaa asioitaan muille epäröimättä. Tilaisuudet, joiden kautta ihminen saa kertoa omia ajatuksiaan, huomata tulevaisuutta kuulluksi, keskustella, kuulla toista ja pohtia asioita muiden kanssa, tukevat oleellisesti ihmisen hyväksytyksi tulemisen tunnetta. Lapselle tulee antaa tilaisuus omien ehdotusten esittämiseksi ja mahdollisuus vaikuttaa itseensä liittyviin asioihin. Hyvä, vastavuoroinen ja demokraattinen keskustelu, pitää sisällään molempien ehdotusten huomioimisen sekä halun ymmärtää, mitä toinen tarkoittaa. Tällaisessa keskustelussa ei jää tilaa toisen arvostelulle, eikä valta ehdotusten hyväksymisestä jää keskustelua dominoivalle henkilölle. (Karlsson 2006, 13.)

Lapsen tulee viettää aikaa ihmisten kanssa, jotka ovat herkkiä huomioimaan lapsen tarpeet sekä rohkaisemaan häntä puhumaan ja käyttämään kieltään. Lapsi tarvitsee tilaisuuksia, joiden aikana hän voi oma-aloitteisesti viestiä asioita toisille ihmisille. Hyviä mahdollisuuksia luoda tällaisia keskusteluhetkiä ovat esimerkiksi pienryhmätuokiot. Tuokiot voivat sisältää vaikka musiikkia, tanssia tai tarinointia. Aikuiselle tarjoutuu mahdollisuus tukea lasta osallistumaan keskusteluun ja auttaa häntä löytämään eri asiayhteyksiä. (Bruce 2011, 135,137.)

Lapsen tavat kommunikoida ja reagoida kielellisiin toimintoihin ovat yksilöllisiä, eivätkä ne aina ole kasvattajan odotusten mukaisia. Lapsi jäsentää maailmaa eritavalla ja käyttää erilaisia käsitteitä ja käsitteiden rajauksia, kuin aikuinen. (Lundän 2009, 19-20.) Lapsia saatetaan ohjata kommunikoidaan yksipuolisesti, arvioivasti ja töksähtelevästi, vaikka heitä tulisi harjaannuttaa luontaisen keskusteludialogin tapoihin. Kyselevää ja arvioivaa toimintakulttuuria pyritään muuttamaan sadutuksen avulla dialogisempaan suuntaan. Sadutus on vastavuoroinen tapahtuma saduttajan ja sadutettavan kesken, mikä tukee dialogisuutta. (Karlsson 2014, 174.)

Sadutuksen avulla voidaan luoda tilanne, jossa kertoja vapautuu toisen vaatimuksista ja kuulija ennako-odotuksista, jolloin saduttaja voi keskittyä täysin siihen, mitä sadutettava haluaa hänelle kertoa. Tilanteesta syntyy näin aidosti yhteisöllinen ja dialoginen. Saduttaja keskittyy sadutettavan ajatuksiin, ja kun satu luetaan uudelleen, saduttaja tuo siihen omat painotuksensa. Dialogisuus ja vastavuoroisuus rakentuvat intuition ja ääneen lausumattoman varaan. (Karlsson 2014, 177.)

3.6 Sadutus varhaiskasvatusmenetelmänä

Kielellä ja vuorovaikutuksella on keskeinen merkitys varhaiskasvatuksen eri osa-alueilla, kuten kielen oppimisessa ja muussa oppimisessa, sekä ajattelussa ja sosiaalisissa suhteissa. Keskeisimpiä varhaiskasvatuksessa toimivia perustavoitteita ovat hoito, kasvatus ja opetus, jotka keskenään yhtyvät toisiinsa ja perustuvat aina vuorovaikutukseen. Valtakunnallisissa päivähoitoa koskevista suosituksista näkyy vuorovaikutuksen merkityksen korostaminen, mikä kuvataan lapsen ja kasvattajan välisenä kaksisuuntaisena vuorovaikutuksena. Näiden suositusten mukaan päivä- ja esikouluikäisten lasten kasvatuksen keskeisenä tavoitteena tulisi olla lasten vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittyminen. (Korhonen, Rönkkö & Aerila 2010, 45.)

Tutkimukset ovat osoittaneet, että kasvattaja tai opettaja tekee esimerkiksi päiväkodissa suurimman osan vuorovaikutustilanteiden aloitteista. Päiväkotityöntekijät täyttävät omalla puheellaan yli puolet kasvatukseen ja oppimiseen käytetystä ajasta. Lapsiryhmälle puheaikaa jää yhteensä yleensä vain 10- 40 prosenttia. Lapsilla tulisi olla paljon enemmän tilaa ja aikaa omien ajatusten esittämiseen, sillä lapsethan ovat juuri niitä joiden on tarkoitus kasvaa, oppia ja kehittyä. (Karlsson 2014, 174.)

Sadutuksen avulla lapset opettelevat toisten arvostamista sekä eri näkökulmien huomioimista. Lapsen aito kuuntelu luo hyvät edellytykset lapsen kasvulle, luovuudelle ja oppimiselle. Kun lapsi kokee olevansa tärkeä, hänen itsetuntonsa vahvistuu. Sadutuksen myötä lapsi rohkaistuu kertomaan ajatuksistaan ja ilmaisemaan itseään myös muissa sosiaalisissa tilanteissa. Aikuinen voi oppia aivan uusia asioita tutustakin lapsesta ja ymmärtää, mikä lapselle on tärkeää. Lapsen saduissa elämään liittyvät ilot ja surut voivat tulla esiin. Aikuiselle sadutus antaa välineen lapsen kuuntelemiseen ja lasten toiminnan ymmärtämiseen, sekä muutosten seuraamiseen. (Karlsson 2003, 63.)

Varhaiskasvatusta ohjaa erilaiset ulkoiset määrätyt reunaehdot, kuten vastuukysymykset, pienet tilat ja ryhmäkoot. Nämä reunaehdot vaikeuttavat muutospyrkimyksiä, mutta hyvillä järjestelyillä muutokset toiminnassa ovat mahdollisia. Vasta lähiaikoina on ryhdytty miettimään,

kuinka lasten kyky tuottaa tietoja ja taitoja voidaan huomioida paremmin, ja miten heidät voidaan aktiivisemmin ottaa mukaan päiväkodin toimintaan ja sen suunnitteluun. (Karlsson 2014, 175.) Sadutus on eräänlainen avain lasten maailmaan, mikä opettaa aikuista kuuntelemaan lasta enemmän. Useat menetelmää kokeilleet aikuiset, ovat löytäneet sadutuksen kautta jotakin uutta esimerkiksi päiväkodin toimintaan. (Stenius & Karlsson 2005, 23-24.)

3.7 Kohti lapsilähtöistä varhaiskasvatusta

Varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joita ovat esimerkiksi päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja muu avoin toiminta. Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kunnat, yksityiset palveluntuottajat, järjestöt ja seurakunnat. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kehitystä, kasvua ja oppimista. Tätä tukee muun muassa vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten tiivis yhteistyö eli kasvatuskumppanuus. Perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä tukee lapsen hyvinvoinnin ja kasvun eri osa-alueita. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Ennen 1990-lukua päiväkotien toimintaa leimasi behavioristinen oppimiskäsitys, jonka kautta suunnitelmallinen opettaminen ja tarkasti määritellyt tavoitteet näkyivät työskentelyssä lasten kanssa. Toiminnan suunnittelussa ei otettu selkeästi huomioon lasten osallisuutta, havainnointia, eikä heidän yksilöllisten tarpeiden huomiointia. (Mikkola & Nivalainen 2009, 13.) 1990-luvulla erilaiset tutkimus- ja kehittämishankkeet toivat tähän ajattelutapaan muutosta. Pedagogisuus varhaiskasvatuksessa on vahvistunut ja lapsi halutaan tänä päivänä nähdä aktiivisena ja aloitteellisena toimijana, jonka oma ymmärrys rakentuu vuorovaikutuksessa fyysisen ja sosiaalisen ympäristön kanssa. Näkemyksen taustalla on vahvistunut käsitys lapsen oppimisesta ja kehittymisestä sosiokonstruktivistien ja sosiokulttuuristen teorioiden mukaisella tavalla. (Hujala & Turja 2011, 43.) Sosiokulttuurisen teorian mukaan oppiminen on sosiaali- ja kulttuurisidonnaista. Kontekstuaalisessa teoriassa lapsi nähdään osana ympäristöä eli kontekstia. Oppimisen kautta yksilö sitoutuu ja kasvaa osaksi kulttuuria ja sen toimintatapoja. Lapsen oman kasvu-ympäristön tyypilliset piirteet ja siihen sisältyvät tottumukset ja tavat ovat lapselle luonnollisia, eikä lapsen voida olettaa käyttäytyvän eritavalla erilaisessa uudessa ympäristössä. Varhaiskasvatusympäristön tulisi tukea lasta toteuttamaan tuttuja ja turvallisia asioita. Käytännössä tämä näkemys vaatii toteutuakseen lapsituntemusta, erityistä herkkyyttä varhaiskasvattajalta ja hyvää yhteistyötä perheen kanssa. (Hujala & Turja 2011, 20.)

Uusissa yhteiskunnallisissa lapsuustutkimuksissa ja julistuksissa korostuu näkemys lapsesta aktiivisena ja pätevänä yhteisön toimijana. Esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan, lasta tulee suojelemisen lisäksi kuulla häntä koskevissa asioissa ja kannustaa ilmaissunvapauteen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa tuodaan selkeästi esiin Lasten oikeuksien sopimukseen perustuvat arvolähtökohdat. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ikänsä ja

kehitystasonsa mukaisesti, hänen kokemuksiinsa ja mielipiteitään tulee kunnioittaa ja huomioida. Lisäksi lapsen osallisuus kasvatustoiminnan ja ympäristöjen suunnittelussa, rakentamisessa ja arvioinnissa, tulee mahdollistaa. Lapsikeskeisen- ja lähtöisen ajattelutavan pyrkimyksenä on pedagogisten sisältöjen ja teemallisten kokonaisuuksien rakentaminen niin, että ne perustuvat lasten kiinnostuksen kohteille ja aikaisemmille kokemuksille. (Hujala & Turja 2011, 44-45.)

3.8 Uusi varhaiskasvatusturva lakia turvaa lapsen osallisuutta

Sadutusmenetelmää tai muuta pienryhmässä tapahtuvaa toimintaa olisi mielestämme tärkeää kehittää varhaiskasvatuksen toiminnassa, sillä sen aikana kasvattajat pystyvät toimimaan lapsilähtöisemmin ja huomioimaan lapsia yksilöllisemmin. Tällainen huomiointi ei ole aina mahdollista suurelle lapsiryhmälle suunnatun toiminnan aikana. Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan pedagogiikan säilyminen laadukkaana edellyttää mielestämme toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja kykyä vastata nykypäivän vaatimuksiin ja odotuksiin, erityisesti suurten ja monimuotoisten lapsiryhmien kohdalla.

Päiväkodeissa kiirettä aiheuttavat useimmiten resurssikysymykset, kuten liian suuret ryhmäkoot. Vaikka suurissa ryhmissä olisi korkea varhaiskasvattajien pedagoginen osaamistaso, ei tämä yksin takaa laadukasta päivähoitoa. Varhaiskasvatuksessa tapahtuva lapsen yksilöllinen huomiointi on erittäin tärkeää, sillä huomioinnin kautta ennaltaehkäistään esimerkiksi syrjäytymistä sekä mahdollisia kasvuun ja kehittymiseen liittyviä ongelmia. (Super 2014.)

Päivähoitoryhmien ryhmäko'oista on puhuttu viime vuosina paljon ja vuoden 2014 lopulla hallitus antoi uuden varhaiskasvatuksen lakiesityksen, joka sisältää säädöksen liittyen päivähoiton ryhmäkokoihin. Alle kolmevuotiaiden lasten ryhmässä saisi lain mukaan olla enintään 12 lasta ja yli kolmevuotiaiden lasten ryhmässä enintään 21 lasta. Lakimuutoksen on tarkoitus astua voimaan 1.8.2015. Viimeksi päivähoitolakia on muutettu yli 40 vuotta sitten, nykyinen laki on vuodelta 1973. Lisäksi lakiuudistus pitää sisällään jokaiselle lapselle laadittavan varhaiskasvatussuunnitelman, jonka toteuttamiseen ja suunnitteluun osallistuminen helpottuu, kun lakiin lisätään säännöksiä lapsen ja hänen huoltajien mahdollisuuksista vaikuttaa ja osallistua varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Lain myötä varhaiskasvatuksen asiantuntijavirastoksi tulee Opetushallitus, kun se tähän asti on ollut Terveystieteiden tutkimuskeskus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö.) Lakiesityksen sisällössä mainitaan lisäksi, että kohtuukokoiset ryhmät vähentävät lasten kokemaa stressiä ja parantavat työilmapiiriä, esimerkiksi melutason laskiessa. Pienemmissä ryhmissä varhaiskasvatukseen liittyvät tavoitteet toteutuvat paremmin ja lapset saavat enemmän yksilöllistä huomiointia kasvattajilta. (Finlex HE 341/2014.)

4 4-5-vuotias lapsi sadun kertojana

4-5-vuotias lapsi elää tässä hetkessä ja rakastaa satuja, loruja ja sanaleikkejä. Tämän ikäinen lapsi leikkii paljon yhteisleikkejä, joissa kielellinen vuorovaikutus on tärkeää. Leikit ovat rooli- ja mielikuvitusleikkejä, joiden teemat opettavat asioita aikuisten maailmasta. Lapsi osaa keskittyä entistä enemmän tekemiseen, esimerkiksi kirjojen selailuun, satujen kuuntelemiseen, pelien pelaamiseen ja musiikista nauttimiseen. (Reunamo 2014, 45.) Lapsen kiinnostus lukemista kohtaan alkaa noin 4-5-vuotiaana. Ennen kouluikää kognitiiviset tekijät kehittyvät ja ympäristö voi tukea lasta opettelemaan lukijaksi tulemistä. Havaintojen tekeminen ja asioiden tarkkailu mahdollistaa tiedon vastaanottamisen, ja ajattelu ja kielen käyttö auttavat tiedon käsittelyssä. Muistin ja oppimistoimintojen kautta tieto varastoituu. (Nurmilaakso & Välimäki 2011 36.)

Kirjojen lukemisesta lapsille on tehty useita tutkimuksia vuosikymmenten ajan, joissa on selvitetty, miten lukeminen on yhteydessä kielen kehitykseen, kuten sanavaraston kasvuun ja sekä luku- ja kirjoitustaitoon tarvittavien valmiuksien oppimiseen. Lukutilanteiden vuorovaikutuksellisuus on hyvin tärkeää ymmärryksen ja oppimisen kannalta. Vuorovaikutuksellinen lukutapa pitää sisällään avointen kysymysten esittämistä lapselle, tarinan pääkohtien selittämistä, sekä lapsen rohkaisemista ilmaisuun ja osallistumiseen. (Korhonen, Rönkkö & Aerila 2010, 1-2.) Lukemisen seurauksena kehittyvät kuvailun, nimeämisen ja tarinan kertomisen taidot. Kun aikuinen lukee lapselle satua, hän kuvaa luetun tarinan tapahtumia, kuten siihen liittyviä asioita ja ihmisiä. Lasta voi pyytää tekemään samaa, sillä tämä kehittää lapsen ymmärrystä. Tarinan kautta aikuinen voi opettaa lapselle kuinka tapahtumia voi yhdistää kuulijan omiin kokemuksiin. Lapsi siis oppii ilmaisemaan ja löytämään yhteyksiä tarinoiden ja omien aikaisten kokemustensa välille. (Korhonen, Rönkkö & Aerila 2010, 6.)

Sadutus kehittää kokonaisvaltaisesti lapsen kielellisen tietoisuuden morfologista, syntaktista ja semanttis-pragmaattista tietoisuutta. Kun aikuinen lukee lapselle tämän kertoman valmiin sadun, lapsi ymmärtää puhutun ja kirjoitetun tekstin välisen yhteyden. Kun lasta sadutetaan, on hänellä hyvä olla kohtalainen sanavarasto ja käsitys sadun rakenteesta tuttu. Sadutuksen kautta kasvattaja saa tietoa lapsen ajattelun ja puheen kehityksen tasosta. Satujen kautta lapsi voi lisäksi käsitellä ja jakaa mieltään painavia asioita. Satujen dokumentointi, säilyttäminen ja päivääminen kertovat lisäksi, kuinka lapsi on kehittynyt esimerkiksi vuoden aikana. (Nurmilaakso & Välimäki 2011 40.)

4.1 Satujen merkitys

Sadut ja tarinat merkitsevät lapsille paljon. Ne opettavat jo hyvin nuorille lapsille monia asioita liittyen esimerkiksi käsitteisiin, numeroihin, ihmisiin ja heidän elämiin. Lisäksi ne liitty-

vät erilaisten asioiden ja esineiden ulkonäköön, niiden muotoihin, rakenteisiin ja syntytapoihin. Sadut auttavat lapsia käsittelemään ja hyväksymään tunteita sekä ymmärtämään, että muut ihmiset tuntevat samankaltaisia tunteita. Kertomalla lapselle häneen tai vaikka hänen perheeseensä liittyviä tarinoita, lapsi ymmärtää, mistä hän on tullut ja kuinka hänen juurensa ovat muodostuneet. Sadut helpottavat lasta rakentamaan itseluottamusta, lisäävät uskoa omiin kykyihin sekä auttavat käsittelemään pelkoja ja ongelmia. Lisäksi sadut kehittävät lasten mielikuvitusta ja lievittävät tätä kautta esimerkiksi stressiä. Lasten on satuja kuunnellessa mahdollista rentoutua ja antaa mielikuvituksen johdatella heitä mitä erilaisimpiin ja ihanimpiin paikkoihin. (Parenting and child Health.)

4.2 Lastenkulttuuri

Lasten päivähoitoa koskevassa laissa yhdeksi kasvatuksen tehtäväksi määritellään kulttuuriperinnön siirtäminen lapsille. 2000-luvulla kasvatukseen on vakiintunut kulttuurinen näkökulma ja paikka taiteelle. Kulttuurikasvatuksen tavoite on tukea lapsen ymmärrystä omasta kulttuuriperinnöstä ja kulttuurien erityisyydestä, sekä vahvistaa kulttuurista identiteettiä. Lapsi nähdään yhtäläillä kulttuurin tuottajana kuin sen tutkijana ja vastaanottajana. (Rusanen 2007, 105-106.)

Lastenkulttuurilla tarkoitetaan usein aikuisten tekemää kulttuuria lapsille. Tätä kulttuuria on esimerkiksi lastenteatteri, laulut, lelut ja elokuvat. Lastenkulttuuri-käsite voidaan jakaa sen monitahoisen ilmiön takia useaan lajiin. Näkyvintä kulttuuria on ammattimainen ja kaupallinen, aikuisten tuottama kulttuuri. Aikuisten johdolla syntyy erilaista luovaa toimintaa, kuten lasten näytelmiä ja laululeikkituokioita. Perinnekulttuuriin kuuluvat vitsit, lorut ja pihaleikit ovat taas lapsilähtöistä kulttuuria. Lapset tuottavat kulttuuria spontaanisti esimerkiksi leikkien, pelaten, piirtäen, rakentaen, musisoiden ja liikkuen. Lapset elävät maailmassa, mihin sisältyy erilaisia kulttuureita. Näitä kulttuureita ovat esimerkiksi oman kodin kulttuuri, instituutioiden näkemykset, tiedotusvälineet ja kaveripiirin arvot. Lapsi on siis yhteiskunnan aktiivinen ja tuottava jäsen, aivan kuten aikuinenkin. Lasten omatuottama kulttuuri ja siinä ilmevät muodot ja moninaisuudet, jäävät kuitenkin valitettavan usein liian vähälle huomiolle. Lapset tarvitsevat aikuisten apua oman kulttuurinsa dokumentointiin ja säilyttämiseen, sillä heillä ei välttämättä ole välineitä kulttuurin säilyttämiseen. (Karlsson 2000, 87-88.)

Lisäksi on olemassa lastenkulttuuria, johon aikuiset voivat osallistua. Aikuisen osallisuus on tasavertaista lapsen kanssa, sillä aikuinen ei toimi tilanteiden ainoana aloitteentekijänä tai johtajana. Kun lapsen ajatuksia arvostetaan ja kuunnellaan aidosti, voi tekeminen olla tasapuolista lapsen ja aikuisen yhteistä toimintaa. Aikuisen on lisäksi tunnettava, mitä lapsi ajattelee eri asioista. Sadutus on hyvä esimerkki lasten kulttuurin lajista, sen aikana aikuiset

kuuntelevat aktiivisesti lapsia ja kirjaavat heidän tuottamaa kulttuuria ylös. (Karlsson 2000, 90.)

4.3 Lasten tavat kertoa

Lasten kertomissa tarinoissa ja saduissa näyttäytyvät lapselle tärkeät asiat. Ne kuvaavat lisäksi lasten kokemia tunteita. Kertoessa satua vain mielikuvitus on rajana ja lapselle tarjoutuu mahdollisuus muovata maailmaa ja sen tapahtumia. (Hakkola & Virsu 2000, 21.) Lasten saduissa juonen käänteet vaihtuvat ja sisältö on hyvin tapahtumarikasta. Saduissa on usein monia hahmoja, kuten eläimiä ja mielikuvitushahmoja, ihmisten lisäksi tai ihmisten sijaan. Lapset käyttävät paljon huumoria ja hupsuttelevat sadun mahdollisuuksilla. Kun satu luetaan ääneen, aikuiselle selviää, mitkä kohdat herättävät lapsissa naurua. Huumorin kautta lapset haluavat tuoda satuun mahdottomuuksia ja osoittaa, että saduissa asiat voivat tapahtua vastoin totuttuja ja odotettuja oletuksia. (Karlsson 2014, 182-183.)

Stakesin (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, nykyisin THL) järjestämän valtakunnallisen Satukeikka-projektin aikana kerättiin lasten kertomia satuja, joita oli lopulta yhteensä noin 5000. Näiden tuhansien satujen joukosta ei löytynyt kahta samanlaista satua, mikä osoittaa lasten kyvyn yksilölliseen ja ainutlaatuiseseen sadun kertomiseen. Lasten sadut rakentuvat elämässä nähdyn, aistitun, kuullun, koetun, tehdyn ja mielikuvituksen kautta. Lapset saattavat ottaa ideoita tai mallia jo valmiista saduista kuten satukirjoista ja elokuvista, mutta eivät kopioi niitä. Saduttajat voivat yllättyä lasten kyvyistä tuoda satujen kautta esiin asioita ja niiden välisiä kytkentöjä aivan uudella tavalla. Vaikka kertomukset saattavat vaikuttaa epäjohdonmukaisilta tai yksinkertaisilta, niiden kautta tulee ilmi lapsille tyypillinen tapa ilmaista loogisuutta, luovuutta sekä syyn ja seurauksen suhdetta. (Karlsson 2014, 181-182.)

Lasten ajattelutapa on aikuisten tapaan moniulotteista ja yksilöllistä. Lasten omat kiinnostukset ja kokemukset auttavat lapsia havaitsemaan, vastaanottamaan ja käsittelemään uutta tietoa. Lapsen oppimisen kannalta ei ole tärkeää, että opetukselliset kokonaisuudet on tarkoin laadittuja, vaan se että tieto tuntuu henkilökohtaiselta, tärkeältä ja lähestyttävältä. Lapsi kiinnostuu ja havainnoi asioita eritavalla kuin aikuinen. Hänelle on tärkeää voida toimia luontaisten toimintatapojen kautta: leikkien, liikkuen, mielikuvitustaan käyttäen ja itseään ilmaisten. (Mikkola & Nivalainen 2009, 54,56.)

4.4 Lapsen rohkaiseminen sadun kerrontaan

Lapsen luovuus, mielikuvitus ja rohkeus kehittyvät ajan kanssa ympäristössä, jossa vallitsee myönteinen luovan kehittymisen mahdollistava ilmapiiri. Aikuisen tulee tarjota lapselle kas-

vukulttuuri, jossa lapsi saa työvälineitä oman maailman rakentamiselle. Oppimisen edellytys on kyky käyttää mielikuvitusta. Mielikuvituksen avulla lapset kokevat ja keksivät uusia asioita, sekä käyttävät omia keinoja ongelmien ratkaisuun. Kokemusten ja elämysten kautta lasten mielikuvitus kehittyy. (Hakkola & Virsu 2000, 9-10.)

Sadut muodostuvat lasten ajatusten kautta. Kun aikuinen on kiinnostunut lapsen ajatuksista ja kunnioittaa tämän mielipiteitä, antaa hän lapselle mahdollisuuden tutkia omia tunteitaan, pohdintojaan ja näkemyksiään. Aikuisen rohkaisun avulla lapsen kokeilunhalu ja itsensä arvostus kasvaa. (Hakkola & Virsu 2000, 20.) Kertoja saa kertomisen kautta eniten, kun hänellä annetaan tilaisuus kuulluksi tulemiseen säännöllisesti sekä pitkän ajan aikana. Tällaisen säännöllisyyden kautta lapsi kokee tulevansa ymmärretyksi ja hän oppii ilmaisemaan itseään. Positiiviset tulokset eivät liity ainoastaan sadutustilanteisiin, vaan lapsi saa rohkeutta kertoa omia ajatuksiaan myös toisenlaisissa vuorovaikutustilanteissa. (Karlsson 2014, 74.)

Mikäli lapsi ei halua kertoa satua, voi siihen olla monia eri syitä. Lapsesta voi esimerkiksi tuntuu, ettei hän osaa kertoa satua, lapsi ei tiedä mitä sadutus on ja mitä sen aikana tapahtuu, tai lapsi luulee, että hänen on kerrottava ulkoa jokin tuttu satukirjan satu. Lapsi voi olla lisäksi epävarma omista kyvyistään, jos aikuislähtöisyys ja etukäteinen tarkka suunnittelu on leimannut aikaisempia toimintahetkiä. On tärkeää, että sadun kerronta aloitetaan lapselle sopivana hetkenä, eikä esimerkiksi keskeyttämällä lapsen leikkiä. (Karlsson 2014, 45.) Kerron-tahetken on hyvä olla rauhallinen ja kiireetön, ja sille tulee varata aikaa (Hakkola & Virsu 2000, 21).

Suurin osa lapsista nauttii sadutuksesta, varsinkin yksilösadutuksesta, jossa lapsi saa olla aikuisen kanssa kahden. Ryhmäsadutus saattaa olla joskus hiljaisemmalle lapselle haastava paikka. Mikäli lapsen on ollut vaikea kertoa tarinaa, voi sadutuksen alussa muun muassa kuvia, esineitä ja tuoksuja. Ne helpottavat esimerkiksi aran lapsen sadun kerrontaa. Sadutusmenetelmä kannustaa myös kaksikielisiä ja maahanmuuttajalapsia puhumiseen, vaikka heitä ehkä saattaa jännittää esimerkiksi sanojen oikein lausuminen. Sadutuksessa sanoja ei korjata, vaan ne kirjataan niin kuin lapsi ne sanoo, mutta luetaan kuten lapsi tarkoittaa. (Honkanen 2014.)

Sadutustutkimusten kautta haastatellut aikuiset ovat usein korostaneet, että lasten itsetunto on vahvistunut satujen kertomisen seurauksena pidemmän ajanjakson aikana. Kaikenlaiset lapset ovat saaneet lisää itseluottamusta kun heidän yksilöllisyydelle ja yhteisöllisyydelle on annettu tilaa. Selkein muutos on tapahtunut rauhattomissa ja aroissa sekä syrjäanvetäytyvissä lapsissa. Epävarmojen itsetunto on lisääntynyt, samoin lasten mahdollisuus ilmaista itseään. Tärkeimpiä huomioita on tehty siitä, että lapsilla on ollut mahdollisuus osallistua oman tah-

don mukaan, he ovat antaneet tilaa toisilleen sekä ihailleet ja kiinnittäneet huomiota myös ujiin lapsiin. (Karlsson 2014, 267.)

5 Tiedon hankintaan käytetyt menetelmät

Käytimme opinnäytetyössä tiedonhankintamenetelmänä osallistuvaa havainnointia. Havainnointi eli observointi sopii hyvin kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmäksi, sillä sen kautta on mahdollista saada välitöntä tietoa organisaatioiden, ryhmien ja yksilöiden toiminnasta sekä käyttäytymisestä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 213). Osallistavan havainnoinnin tukena käytimme videointia ja havainnointilomakkeita.

5.1 Osallistuva havainnointi

Havainnoinnin lajit voidaan jakaa kahtia systemaattiseen havainnointiin ja osallistuvaan havainnointiin. Systemaattista havainnointia käytetään yleisemmin kvantitatiivisesti painottuneessa tutkimuksessa ja osallistuva havainnointi on enemmän kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmä. Lisäksi näiden havainnointimuotojen välimuotoja on paljon olemassa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 214-215.) Osallistuvassa havainnoinnissa tehdään suoraa havainnointia tutkittavasta kohteesta. Se on suoraa vuorovaikutusta, haastatteluja sekä muistiinpanojen tekemistä ja niiden analyysia. Osallistuvassa havainnoinnissa perehdytään ihmissuhteisiin ja inhimilliseen kanssakäymiseen. (Ruoppila ym. 1999, 222.) Törrönen kertoo ”Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä”-kirjan artikkelissaan (1999, 222) Spradleyn kuudesta osallistuvan havainnoinnin tunnusmerkistä. Näiden tunnusmerkkien mukaan tutkija tarkkailee toiminnassa omia ja muiden reaktioita ja ilmaisee sen, mitä muilta jää huomaamatta. Lisäksi tutkija tarkkailee itseään ja pohtii, minkä takia hän reagoi tilanteisiin tietyllä tavalla ja tarkastelee tätä myös laajemmasta näkökulmasta käsin. Lisäksi hän kirjoittaa muistiinpanoja kokemistaan asioista.

Päiväkodin kasvattaja tai ohjaaja tekee lapsista päivittäin havaintoja erilaisissa tilanteissa. Tarkka havainnointi on kuitenkin melko haastavaa, jos ohjaajan on samaan aikaan oltava vastuussa toiminnan toteutumisesta ja sujuvuudesta. Tarkkojen yksityiskohtaisten havainnointitulosten saamiseksi ohjaajan tulisi käyttää havainnointiaika pelkästään havainnointiin. (Koivunen 2009, 24-25.)

Havainnoijan on mietittävä ennen havainnoinnin aloittamista seuraavia asioita: milloin ja mitä hän havainnoi, kuinka kauan kerrallaan ja miten paljon hän aineistoa kaiken kaikkiaan kokoaa. Ratkaisut ovat yhteydessä siihen, millaista tietoa lapsista saadaan kerättyä. (Ruoppila, Hujala, Karila, Kinon, Niiranen & Ojala 1999, 242.) On osoitettu, että jatkuva havainnointi sopii lasten sosiaalista käyttäytymistä ja toimintaa koskeviin tutkimuksiin. Jatkuvalle havain-

noinnilla voidaan saada muun muassa tietoa ennalta arvaamattomista tapahtumista. (Ruoppila ym. 1999, 245.) Lasten yksilölliset piirteet näkyvät paremmin tilanteissa, joissa on vähän rajoituksia ja toiminta etenee pääasiassa lasten ehdoilla (Ruoppila ym. 1999, 242-243). Lasten keskinäinen kanssakäyminen on ”jatkovaa vuorovaikutuksen virtaa”, joten tutkijan ei ole mahdollista havainnoida kaikkea, eikä se ole edes tarpeen (Ruoppila ym. 1999, 246-247).

Osallistuva havainnointi vaatii tutkijalta tarkkaavaisuutta, jotta hän huomaa toiminnasta sellaisia yksityiskohtia, joita arkielämässä voidaan sivuuttaa. Havainnointi sisältää jatkuvaa katselua, kuuntelua ja keskustelua. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija voi olla täysin tutkittavan ryhmän jäsen tai ”ulkopuolinen” havainnoija. Hän voi myös käydä silloin tällöin tapaa-massa ryhmän jäseniä, ryhmän jäsenyyttä kuitenkin tavoittelematta. Tärkeää on, että tutkija etsii itselle sopivan osallisuuden muodon. Osallistuva havainnoija etsii ihmisten käyttäytymisen merkityksiä sekä yrittää ymmärtää heidän tapaansa elää. (Ruoppila ym. 2009, 222-223.)

5.2 Videointi havainnointivälineenä

Videointi toimii hyvänä apuna vuorovaikutustilanteiden havainnoinnissa. Videoinnin avulla voidaan helposti analysoida esimerkiksi ryhmässä tapahtuvaa vuorovaikutusta. Hyvä puoli on, että opettaja tai ohjaaja voi samaan aikaan arvioida hänen itsensä ja lasten välistä vuorovaikutusta. On hyvä kuitenkin muistaa, että lapsi saattaa kokea videoinnin häiritsevänä, joten lapset olisi hyvä tutustuttaa tallennuslaitteeseen ennen toiminnan aloittamista. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 78-79.)

Kuvatun toiminnan jälkeen videoinnit analysoidaan arvioinnin tavoitteiden mukaisesti. Videointien analysoiminen voi viedä paljonkin aikaa, joten analysoijan on pohdittava tarkkaan millaisia resursseja hänellä on käytössään. Videon tapahtumien havainnoinnissa voi käyttää aika-tai tapahtumaotantaa. Tällöin havainnoija määrittelee aluksi ne lapsen käyttäytymismuodot, joita hän havainnoi, esimerkiksi lapsen oma-aloitteisuuden. Aikaotannassa ohjaaja tai opettaja seuraa lasta tai ryhmää tietyn ajan, esimerkiksi 20 minuuttia. Tapahtumaotannassa taas seurataan lasta tai lapsia pidemmän ajan ja kirjataan havainnot ylös, jos tutkittava ilmiö esiintyy toiminnassa. Molemmissa otantamuodoissa havainnoijalla on hyvä olla havainnoinnin apuna tyhjä vihko tai lomake, joka ohjaa havainnointia. (Heikka ym. 2009, 77-78.)

Havainnoija havainnoi yleensä omin silmin vain sen, mihin hän sillä hetkellä kiinnittää huomiota. Videohavainnointi on erinomainen tapa havainnoida tilannetta kokonaisuudessaan. Videoitaessa, videokameran on hyvä olla jalustalla, jolloin kamera kuvaa koko näkymää eikä kohdenna kuvaa tiettyyn kohteeseen. Videoinnissa etuna on lisäksi se, että samaa kohtaa voi seurata useammankin kerran, jolloin tarkasteltavasta tilanteesta pystyy nähdä havaitsematta jääneitä asioita. (Vienola 2005, 75.)

6 Prosessin kuvaus

Aloitimme opinnäytetyön suunnittelun keväällä 2014. Teimme opinnäytetyösuunnitelman ja sen esittämisen ja hyväksymisen jälkeen käynnistimme sadutusprojektin päiväkodilla loppu-syksystä 2014. Meillä oli yhteensä seitsemän toimintakertaa, joista viitenä kertana sadutimme lapsia. Sadutushetkiä oli yhteensä 13. Toimintakerrat ajoittuivat loka-marraskuulle 2014. Opinnäytetyön varsinainen kirjoitusprosessi alkoi toiminnallisen työskentelyn jälkeen ja päättyi alkukevästä 2015.

6.1 Lähtökohdat sadutusprojektille ja toiminnan suunnittelu

Ennen satuprojektin alkamista sadutus oli tuttu menetelmä meille, mutta vieras lapsille. Toinen meistä tunsi muutamia ryhmän lapsia viime kevään harjoittelun takia ja toinen tapasi lapset ensimmäistä kertaa toiminnan alkaessa. Halusimme ensimmäiseksi tutustua lapsiin, jotta saisimme rakennettua luottamuksellisen suhteen meidän ja lasten välille. Sadutus on menetelmänä varsin intensiivinen, joten sen kokeileminen vieraassa lapsiryhmässä voi olla haastavaa, varsinkin hiljaisempien ja vierastavien lasten kanssa. Ennen toiminnan aloittamista pyysimme lasten vanhemmilta kirjallisen luvan lasten osallistumiselle ja kuvaamiselle (Liite 1). Lupalomakkeissa korostimme suojelevamme lasten yksityisyyttä siten, ettei valmiiseen satuvihkoon tai työhön laiteta lasten nimiä näkyviin. Saatuaamme kaikki lupalomakkeet takaisin, pystyimme suunnittelemaan toimintaa yksityiskohtaisemmin ja aloittamaan toiminnan.

Toiminnan kannalta oli tärkeää, että olimme tutustuneet sadutusmenetelmään aikaisemmin teoretiedon sekä konkreettisen kokeilemisen kautta. Osasimme näin alusta asti huomioida sadutuksen suunnittelun kannalta tärkeät asiat. Koimme myös, että oma perehtyneisyysimme loi lapsille tietynlaista turvaa sadun kertomiseen. Päiväkodin kanssa tehty yhteistyö sujui suunnitteluvaiheesta lähtien mutkattomasti ja ryhmän yhteistyöhenkilö antoi meille vinkkejä toiminnan suunnitteluun. Saimme käyttää vapaasti päiväkodin materiaaleja ja kävimme muutamana kerran päiväkodilla suunnittelemassa toimintaamme, ja tutkimassa materiaaleja ja tiloja. Suunnittelun ohella tapasimme myös lapsia ja he kysyivät, milloin ja mitä tulisisimme heidän kanssaan tekemään. Meistä oli hienoa huomata lapsissa kiinnostusta ja innostusta tulevaa toimintaamme kohtaan.

Halusimme tuottaa sadutusprojetin kautta jotain konkreettista satuihin liittyvää ja päätimme koota lasten kertomista saduista satuvihkon (Liite 7). Satuvihkon avulla lapset saivat kokea tarinoiden muuttumisen todellisiksi, muille luettaviksi ja esiteltäviksi saduiksi. Satuvihkon kautta lapset lisäksi hahmottaisivat yhteisen projektin seurauksena syntyneen lopputuloksen, ja pystyisimme esittämään lasten vanhemmille ja ryhmän työntekijöille, mitä olemme saaneet yhteistyöllä aikaan.

Konkreettiseksi sadutuspaikaksi valitsimme ryhmän päiväunihuoneen, mihin päätimme rakentaa erillisen pienen tilan saduttamista varten. Halusimme, että saduttaminen tapahtuu sille varatussa yksilöllisessä ja erityisessä tilassa, joten rakensimme lapsia kiehtovan satuteltan. Teltan kokosimme sermeistä ja värikkäistä katto- ja seinäkankaista. Teltan lattialle asetimme pehmeitä patjoja ja tyynyjä, ja kattoon kiinnitimme kimaltelevasta pahvista leikattuja tähtiä. Toimme telttaan myös sinivalkoisen koristevalon, joka lisäsi teltan taianomaisuutta. Satuteltan sisään pääsi kävelemällä pitkin satupolkua, jonka varrella oli valolamppuja ja vihereitä terälehtiä.

Teimme jokaisesta toimintakerrasta alustavan toimintasuunnitelman, jonka tarkoituksena oli selkeyttää meille toimintamme tavoitteita lasten ja meidän kannalta (Liite 2). Toimintasuunnitelmista kävi myös ilmi, millaisia materiaaleja tarvitsemme ja kuinka toimintamme etenee. Ennen varsinaisen sadutuksen aloittamista järjestimme tutustumisaamupäivän maanantaina 6.10.2014, minkä aikana johdattelimme lapsia satujen maailmaan pöytäteatterin muodossa ja leikkien muutaman laululeikin. Tarkoituksena oli, että tulisimme kaikki toisillemme tutuiksi. Pidimme kaikkien sadutuspäivien alussa lyhyen yhteisen toimintatuokion, joka viritti lapset niin sanotusti oikeaan tunnelmaan. Yhteiset aloitukset sisälsivät muun muassa satujumppaa ja erilaisia arvuutteluleikkejä, kuten Kim-leikkiä sekä tuttuja laululeikkejä. Yhteiset aloitukset olivat mielestämme hyödyllisiä, sillä niiden aikana kaikki lapset pääsivät osallistumaan toimintaamme, vaikka oma sadutusvuoro ei välttämättä ollut vuorossa kyseisenä päivänä.

6.2 Toimintakertojen kuvaus

Valitsimme sadutusmuodoiksi yksilö-, pari- ja ryhmäsadutukset. Pari- ja ryhmäsatujen aikana jaoimme lapset erilaisiin pareihin ja ryhmiin, eivätkä he näin olleet joka kerralla saman kaverin kanssa. Tällainen jako mahdollisti lasten toimimisen ja käyttäytymisen huomioinnin eri tilanteissa. Aloitimme sadutuprojektin tutustumiskerralla, jonka jälkeen alkoivat ryhmä- ja parisadutukset. Projektin loppupuolella vuorossa olivat yksilösadutukset. Lapsilla oli ryhmä- ja parisadutuksissa vierellään tuttuja ja turvallisia kavereita, joiden kanssa sadun kerronta oli ensimmäisillä kerroilla hieman helpompaa. Kun sadutus oli lapsille tuttua, ei yksilösadutuksia tarvinnut jännittää. Päätimme heti alusta alkaen, että olemme molemmat jokaisessa sadutushetkessä mukana. Toinen meistä toimi vuorollaan kirjaajana ja toinen saduttajana. Rooolit elivät kuitenkin hieman tilanteiden mukaan ja ymmärsimme, että aito vuorovaikutus lasten kanssa vaati molemmilta aktiivista ohjausta ja vuorovaikuttamista.

6.2.1 Tutustumiskerta

Tutustumisaamupäivään osallistui yhteensä kuusi viskariryhmään kuuluvaa lasta. Aloitimme aamupäivän esittelemällä itsemme ja kertomalla toimintahetken sisällöstä sekä tulevasta sa-

dutusprojektista. Kertoessamme sadutuksesta, yksi lapsi sanoi: ”Mä en keksi mitään satua”. Vastasimme, ettei sitä tarvinnut murehtia ja totesimme uskovamme, että lapsilla olisi meille hienoja satuja kerrottavana.

Juttelutuokion jälkeen esitimme pöytäteatterina ”Kolme pientä porsasta”. Sadun loputtua lapset naureskelivat ja totesivat sadun olleen kiva. Keskustelimme hetken aikaa lasten kanssa sadun opetuksesta ja pohdimme muun muassa, kuka sadussa oli ollut paha ja kuka taas ovelin. Pöytäteatterin jälkeen siirryimme laululeikkeihin. Ensimmäisenä leikimme värilaululeikin ja toisena jumppalaulunleikin.

Väreileikkiin lapset lähtivät hyvin mukaan. Lapset etsivät tarkkaan laulussa esiintyneitä värejä vaatteistaan. He auttoivat välillä kaveriakin värin etsinnässä. Lopuksi lapset listasivat pitkän listan värejä, jotka olivat jääneet puuttumaan. Seuraavana laululeikkinä oli jumppalaulu, joka herätti lapsissa innostusta. Mitä nopeampaan tahtiin jumppalaulussa mentiin, sitä enemmän lapset nauroivat. Leikimme lasten toivomuksesta jumppalaulun kahteen kertaan.

Lopuksi kokosimme lapset loppupiiriin, jossa kysyimme lasten mietteitä toimintakerrasta ja kerroimme tulevasta sadutuspäivästä ja sadutusteltasta, missä lapset saisivat satuja kertoa. Viskarit totesivat yhdessä, että tutustumiskerralla oli ollut kivaa, ja yksi lapsi varmisti vielä, että: ”Pääsevähän kaikki viskarit satutelttaan?” Kaiken kaikkiaan tutustumiskertamme onnistui hyvin, tutustuimme lapsiin ja he vaikuttivat innostuneen sadutusprojektista.

6.2.2 Ryhmäsadutukset

Ryhmäsadutuskertoja oli yhteensä kaksi. Alun perin meidän oli tarkoitus pitää molemmat ryhmäsadutukset heti ensimmäisellä kerralla, mutta muuttuvien lapsimäärien takia, projektin alussa oli vain yksi ryhmäsadutus ja toinen ryhmäsadutuskerta syntyi lasten innokkuuden pohjalta viimeisten sadutushetkien aikana.

Ensimmäiseen ryhmäsadutuskertaan osallistui kaksi tyttöä ja yksi poika. Tunnelma oli aluksi hieman jännittynyt, joten keskustelimme lasten kanssa muun muassa jouluun liittyvistä asioista. Lapset lähtivät hyvin jutteluun mukaan ja pikkuhiljaa aloimme kertomaan, mitä saduttaminen oikein on ja luimme heille sadutusohjeen. Sadun aloittaminen osoittautui hieman hankalaksi ja pohdimmekin yhdessä aihetta ja aloitusta sadulle. Lopulta toinen meistä osoitti satuteltan kattoon ripustettuja tähtiä, ja yksi lapsista ehdotti, että he voisivat kertoa sadun ”tähdistä, jotka tippuvat maahan.” Kyseinen tyttö teki aloitteen sadun kerrontaan ja muut lapset jatkoivat, kun he olivat valmiit. Sadun kerronta lähti pienen alkujännityksen jälkeen hyvin käyntiin ja jokainen kertoi satua niin paljon kuin suinkin ehti keksiä.

Toiseen ryhmäsadutukseen osallistui kolme tyttöä. Tämä sadutushetki oli viimeisempiä sadutuskertoja, joten tytöistä huomasi heti, etteivät he jännittäneet. He tulivat innoissaan telt-

taan ja aloittivat sadun kertomisen heti sadutusohjeen kuultuaan. Kaksi ryhmän tyttöä olivat hyviä kaveruksia ja he puhuivat paljon, joten meidän tuli ohjaajina muistuttaa heitä antamaan tilaa myös kolmannelle tytölle. Loppujen lopuksi tytöiltä olisi tullut satua vaikka kuinka paljon. Meidän täytyikin merkitä yhteisestä sopimuksesta vihkoon merkki, johon asti he saivat jatkaa satua. Tytöt kertoivat satua viivaan asti, ja sadun lukuhetkellä naureskelivat tekemälleen sadulle.

Molemmat ryhmät olivat aktiivisia, eikä lapsia tarvinnut aloituksen jälkeen kannustaa sadunkerrontaan, sillä kerronta kiihtyi melko nopeaksi. Välillä sadun kerronta tuli keskeyttää, jotta satu ehdittiin kirjata sanatarkkaan ylös. Sadun kerronnan kautta lasten erilaiset luonteenpiirteet tulivat esille. Toiset lapset saattoivat pohdiskella sanomiaan asioita toisia paljon kauemmin. Hiljaisempia lapsia kannustimme esittämään omia mielipiteitä ja he saivat pohtia ajatuksiaan rauhassa. Ryhmäsadutuksissa oli tärkeää huomioida, etteivät suulaimmat lapset varastaneet huomiota täysin itsellensä, vaan kaikille tarjoutui mahdollisuus kertoa jotain.

6.2.3 Parisadutukset

Parisadutuskertoja oli yhteensä viisi. Parisadutukset sujuivat hyvin ja niitä yhdisti lasten yhteinen halu yhteisen sadun kertomiselle. Lapset huomioivat toisiaan ehkä hieman paremmin kuin ryhmäsadutuksissa, ja sitoutuivat alusta asti kertomaan yhteistä satua. Ensimmäisissä parisadutuksissa oli mukana lapsia, jotka olivat osallistuneet ryhmäsadutukseen, joten sadutus ideana oli heille jo tuttu. Tästä syystä sadun kertominen alkoi useimmilla pareilla nopeasti.

Useassa parisadutuksessa kertojien kerronnan nopeus ja tasapuolisuus oli ihanteellista. Kun toinen lapsesta päätti lauseen, toinen aloitti, ja näin he vuorottelivat sadun kertomista. Saduissa tapahtuvat juonen käännteet herättivät myös keskustelua ja lapset kertoivat omakohtaisia sadun juoneen liittyviä kokemuksia. Parisadutuksiin ideat saattoivat syntyä esimerkiksi yhteisten harrastusten pohjalta. Vaikka parisadutuksia yhdisti lasten yhteinen tekeminen, lapset pitivät omista ideoista ja mielipiteistä kiinni, eivätkä hyväksyneet kaikkia kaverin ideoita esimerkiksi sadun loppumisen, nimen, tai sadussa seikkailevien hahmojen lukumäärän suhteen.

6.2.4 Yksilösadutukset

Yksilösadutuskertoja meillä oli yhteensä kuusi. Jokainen yksilösadutukseen osallistunut lapsi tuli reippaasti satuteltaan kaipaamatta kaveria mukaansa. Monen lapsen kohdalla sadun käynnistämiseen ja keksimiseen käytettiin enemmän aikaa, kuin esimerkiksi ryhmä- ja parisadutuksissa. Saatoimme kysellä lapsen kuulumisia tai keskustella muista jutuista ennen sadutuksen aloittamista. Kun jokin mielenkiintoinen aihe tuli esille, me kysyimme lapselta halu-

aisiko hän mahdollisesti keksiä aiheesta sadun tai muuten vain kertoa mielessä olevista asioista meille. Näin lapsen ei tarvinnut pohtia satua yksin hiljaisuudessa, vaan idea satuun muodostui keskustelun kautta.

Vaikka joillakin kerroilla lapsilla esiintyi pientä alkukankeutta sadun aloittamisen suhteen, innostuivat he useimmiten kertomaan ja kuuntelivat ylpeinä valmiita satuja. Joistakin lapsista huomasimme, että he nauttivat saadessaan tulla satutelttaan yksin. Yksilösadutuksissa lasten ei tarvinnut miettiä, mitä kaveri haluaisi kertoa, vaan lapsen ajatukset suorastaan virtasivat ryöppyinä meidän kuultavaksi ja kirjoitettavaksi. Aina ei edes kerrottu satua. Kerran yksi tyttö alkoi kertomaan ihan muita juttuja muun muassa viikonlopun tapahtumista, eikä sadun eteneminen ollut tärkeää. Tyttö sai yksilösadutuksessa mahdollisuuden olla huomion keskipisteenä ja siitä hän ottikin kaiken irti.

6.2.5 Sadut näkyväksi

Viimeisellä toimintakerralla päiväkodissa pidimme lapsille yhteisen sadutusprojektin päätökerran. Koontikerran tarkoitus oli saattaa yhteinen sadutusprojekti loppuun ja antaa lapsille tilaisuus palata kertomiensa satujen äärelle. Lasten kertomista saduista kootussa satuvihkossa oli lisäksi heidän piirtämiä, satuihin liittyviä kuvia. Satuvihkoja oli useita kappaleita, kaikille viskareille oma kotiin vietäväksi ja lisäksi muutama päiväkodille luettavaksi. Satuvihon lisäksi teimme vielä kunniakirjat lapsille kiitoksena yhteisestä satuprojektista ja osoituksena mestarillisista sadun kerronnan taidoista (Liite 8). Kuvaamistamme sadustustoimintakerroista olimme koostaneet lyhyen noin viiden minuutin videon. Annoimme videon ryhmän työntekijöille ja he lisäsivät sen ryhmän digitaaliseen kasvunkansioon, Tenavanettiin. Tenavanetin kautta myös lasten vanhemmille tarjoutui mahdollisuus katsoa kuvattuja videoita ja valokuvia sadutusprojektin ajalta.

Viimeiselle kerralle otimme mukaan satuvihkot, diplomit ja videokameran. Halusimme näyttää lapsille heistä editoidun videon ja saimme lainata päiväkodin videotykkiä esittämistä varten. Koontikerran alussa kerroimme lapsille, että kyseinen aamupäivä oli viimeinen yhteinen toimintakerta ja lapsilla oli vihdoin tilaisuus kuulla omia ja kavereiden kertomia satuja. Leikimme ensin erään suosituksen laululeikin, mikä viritti lapset iloiseen tunnelmaan. Tämän jälkeen näytimme lapsille sadutustuokioista kootun videon. Lapset kuuntelivat keskittyneesti ja elehtivät innoissaan nähdessään itsessään videolta. Videon jälkeen luimme satuvihkosta ääneen muutamia lasten kertomia satuja. Lapset jaksoivat kuunnella satuja suurella mielenkiinnolla. Naurua ja eläytymistä riitti ja eräs tyttö sanoikin ääneen kaverin satua kuunnellessa: ”Tää on niin hyvä, että mulla tulee ilon kyneleitä!” Tytön kommentti kiteytti juuri sen toivotun tunnelman, mihin olimmekin halunneet lapset saattaa. Lopuksi jaoimme lapsille yksitellen satuvihkot ja kunniakirjat. Satuvihkot merkitsivät lapsille selvästi paljon, sillä he kysyivät

useaan kertaan, sisälsivätkö ne varmasti kaikki sadut. Lasten tutkiessa saamiaan vihkoja, kiitimme heitä vielä yhteisestä hyvin sujuneesta kuluneesta kuukaudesta.

7 Työn arviointikysymykset

Opinnäytetyömme arviointikysymyksiä olivat:

- Kuinka lasten itsevarmuus ja rohkeus näkyvät sadun kerronnassa ja miten ne mahdollisesti kehittyvät sadutusprojektin aikana?

Tämän arviointikysymysten avaamiseksi tarkastelimme ja havainnoimme seuraavia asioita: Uskalsivatko lapset todella kertoa omia ajatuksiaan? Millaisia teemoja saduissa käsiteltiin? Olivatko lapset varmoja siitä mitä he kertoivat, vai muuttivatko he sadun juonta kerronnan aikana tai sen lopuksi? Kuinka lapset uskalsivat avata hassuja ja nolojakin aiheita? Oliko sadun kerronta rohkeampaa tai vapautuneempaa yhdessä kaverin kanssa vai yksin? Halusiko lapsi, että satu liitetään satuvihkoon kotiin vietäväksi? Oliko lapselle tärkeää, että muut lapset saivat kuulla sadun?

- Miten dialogisuus toteutuu meidän ja lapsien välillä sadutushetkien aikana?

Tämän arviointikysymyksen avaamiseksi tarkastelimme ja havainnoimme seuraavia asioita: Miten dialogisuus toteutui; toimimmeko ohjaajina niin, että lapsella oli tilaa ja aikaa sadun kertomiselle? Kuuntelimme lasta hyväksymällä hänen ideansa ja näkemyksensä, ja osoitimme näin kunnioitusta ja kiinnostusta häntä kohtaan? Onnistuimmeko luomaan rauhallisen ja turvallisen ympäristön saduttamiselle? Kuinka kannustimme lapsia esimerkiksi elein, ilmein ja sanoin? Miten reagoimme lukiessamme valmista satua; saiko lapsi kokemuksen onnistuneesta, sellaisenaan kelpaavasta sadusta?

7.1 Miten havainnoimme toimintaamme?

Saadaksemme vastauksia arviointikysymyksiimme, käytimme toiminnan arvioinnin tukena havainnointia. Havainnointimenetelminä käytimme videointia ja itse tehtyjä havainnointilomakkeita. Havainnointilomakkeissa oli omaan ohjaamistapaan liittyviä kysymyksiä, sekä lasten toiminnan tarkastelemisen avuksi tehtyjä kysymyksiä (Liite 4). Omia ohjaustaitoja arvioimme vastaamalla kysymyksiin toiminnan lapsilähtöisyydestä, ohjeiden antamisesta, sadun arvostamisesta, lapsen aidosta kuuntelemisesta, kannustuksesta, auttamisesta sekä mahdollisten haasteiden hoitamisesta.

Omien ohjaustaitojemme lisäksi tarkastelimme lasten käyttäytymistä toiminnan aikana. Lasten rohkeutta ja itsevarmuutta havainnoimme toisen havainnointilomakkeen avulla, mikä si-

sälsi kysymyksiä sadutuksen alussa, sen aikana ja lopussa tapahtuneista asioista (Liite 3). Lomakkeeseen kirjasimme lapsen/lasten nimen/nimet, sadutusmuodon sekä merkitsimme, kuinka mones sadutuskerta oli kyseessä. Sadutuksen alussa tarkkailimme lapsen innostuneisuutta ja sitä, kuinka paljon lapsi tarvitsi rohkaisua sadun aloittamisessa. Toiminnan aikana seuralsimme lapsen tapaa osallistua ja keskittyä sekä sitä, kertoiko kyseinen lapsi rohkeasti ja epäroimättä erilaisia asioita, vai pohtiko hän niitä kauan. Lisäksi huomioimme lasten elekieltä ja vuorovaikuttamista meidän ja mahdollisesti muiden lasten väillä. Sadutuksen loppupuolella kiinnitimme huomiota siihen, kuinka lapsi lopetti sadun kertomisen ja miten hän reagoi kuullessaan valmiin sadun. Myös lapsen halu satuun liittyvän kuvan piirtämisestä ja omien mielteiden jakamisesta sadutuksen suhteen, kertoivat meille lapsen mielenkiinnosta.

Työskentelyn arvioinnin ja tutkimisen apuna käytimme lisäksi lapsille osoitettua palautekyselyä, jonka toteutimme jokaisen yksilösadutuksen yhteydessä (Liite 5). Kysyimme lapsilta, millaista satuteltassa sadutettavana oleminen oli ollut ja pyysimme heitä antamaan esimerkkejä siitä, minkä he olivat kokeneet mukavana ja minkä mahdollisesti vaikeana. Halusimme myös tietää erosivatko lapsen mielipiteet yksilösadutuksen tai ryhmä- ja parisadutuksen välillä. Tärkeää työelämälle annettavaa tietoa saimme kysymällä, halusivatko lapset jatkaa sadutettavana olemista päiväkodissa. Annoimme lapsille lopuksi mahdollisuuden kertoa tunteuksistaan hymynaamapalautekorttien avulla. Näin lapselle tarjoutui mahdollisuus tiivistetysti kertoa, oliko hän kokenut sadutuksen kivana, tylsänä vai joltain siltä väliltä.

Toimintakertojen jälkeen kirjasimme havaitsemiamme asioita lomakkeisiin. Katsoimme kuvattut videot useaan kertaan läpi tarkemman ja luotettavamman havainnoinnin saamiseksi. Videointi oli suuri apu havainnoinnissa, sillä emme pystyneet havainnoimaan sadutusta täysipainoisesti juuri sadutushetkien aikana.

7.2 Lasten itsevarmuuden ja rohkeuden toteutumisen arviointia

Tarkastelimme sadutusprojektimme aikana lasten suhtautumista saduttamiseen erilaisissa tilanteissa. Sadutimme lapsia erilaisissa ryhmissä, pareissa ja yksittäin, ja huomasimme, että heidän käyttäytyminen ja rohkeus sadun kerronnan aikana, vaihteli hieman tilanteiden mukaan. Halusimme tarkastella sadutusprojektiiimme osallistuneiden seitsemän lapsen rohkeutta ja innokkuutta satujen kertomisen aikana, ja parhaiten tämä onnistui tarkkailemalla lapsia yksilöllisesti eri sadustilanteissa. Teimme lapsista seuraavanlaiset tiivistetyt havainnoinnit, joissa avaamme arviointikysymyksiin liittyviä asioita. Lasten nimet on muutettu heidän yksityisyytensä suojelemiseksi.

Pekka

Pekka osallistui yhdelle parisadutukselle ja yhdelle yksilösadutuskerralle. Ensimmäisellä kerralla Pekka aloitti sadun kertomisen heti kun kuuli sadutusohjeen. Hän käyttäytyi kuin olisi

osallistunut sadutukseen jo useita kertoja ennenkin. Kerronnan aloittaminen tuntui vaivattomalta ja luonnolliselta. Yksilösadutuksessa kysyimme Pekalta, muistaako hän edellisestä sadustaan jotain, ja hän muisti aiemmin kertomansa sadun lähes ulkoa. Kehotimme häntä pohdimaan, olisiko hänellä jotain kerrottavaa tälläkin kerralla ja satu alkoi jälleen hyvin nopeasti Pekan aloitteesta lauseella: ”Olipa kerran kissa, joka meni vesiputoukselle.”

Pekka otti meihin useasti katsekontaktia molemmilla sadutuseroilla ja toisti kohtia, joita emme ehtineet kirjottaa ylös. Pekka keskittyi kertomiseen, mutta hän kuunteli ohjeita, ja malttoi odottaa kun kerrotut asiat kirjoitettiin ylös. Toisella kerralla hän eläytyi sadun kerontaan voimakkaammin esittäen sadussa seikkailevien hahmojen liikkeitä ja ääniä. Pekan suhtautumista sadun kertomiseen erilaisten lasten kanssa on vaikea arvioida, sillä häntä ehdittiin saduttaa vain kaksi kertaa. Hänellä oli kuitenkin erittäin reipas ja rento asenne kertomista kohtaan ja Pekan saduista heijastui käsitys satujen tavanomaisesta luonteesta. Niissä oli selkeä alku, keskivaihe, juonen huipentuma ja onnellinen loppu.

Pekasta huomasi, että hän oli selkeästi ylpeä saduistaan, kun ne luettiin hänelle ääneen. Kehuimme häntä molemmilla kerroilla tapahtumarikkaasta sadusta ja Pekka totesikin molempien satujen suhteen, että: ”Niissä oli jännittäviä kohtia.” Satujen jännittävyys merkitsi selkeästi paljon Pekalle. Pekka halusi, että sadut liitetään osaksi satuvihkoa ja luetaan toisille viskareille. Sadutuskoonnissa Pekasta paistoi ylpeys, kun luimme hänen kertoman sadun kaikille ääneen.

Julia

Julia oli päiväkodissa jokaisena sadutuspäivänä, joten hän pääsi osallistumaan ryhmä-pari- ja yksilösadutuksiin. Julian ensimmäinen sadutuskerta oli parisadutusta. Saduttaminen alkoi Julian osalta ujustellen ja hän tarvitsi sadun aiheen suhteen apua ja ideoita. Ensimmäinen satu oli lähinnä vuoropuhelua, jonka aikana mietimme, mitä seuraavassa kohdassa mahdollisesti voisi tapahtua. Toisen parisadutuksen myötä Julian rohkeus kasvoi ja hän esitti enemmän mielipiteitä ja ehdotuksia. Innostumisen seurauksena liikkeet ja eleet alkoivat elävöittää tarinaa. Yksilösadutuksen alussa Julia oli vetäytyvän oloinen ja hiljainen. Hän pohti kovasti aihetta sadulle, mutta mikään ei tuntunut hyvältä. Aluksi Julia ei ollut ollenkaan katsekontaktissa ohjaajiin ja hän pyöritteli lattialla olevan kankaan lankaa käsissään hiukan hermostuneenkin oloisesti. Meidän kysyessä Julian viikonlopun kuulumisia, hän rohkaistui kertomaan viikonlopun tapahtumista.

Ryhäsadutuksen aikana Julia nautti selvästi hyvien ystävien läsnäolosta. Julia katsoi hymyillen toista ystävää, kun tämä aloitti sadun kertomisen ja jatkoi sitten itse sadun kertomista samanlaisella äänenävyllä. Välillä sadunkerronta kiihtyi Julian ja toisen tytön välillä niin ko-

vaksi, että meidän tuli keskeyttää, jotta satu saatiin kirjattua ylös. Meidän täytyi myös muistuttaa Juliaa ja toista tyttöä siitä, että myös kolmannelle tytölle tuli antaa mahdollisuus sadun kertomiselle. Kolmannen tytön miettiessä satua, Julia ei selvästi malttanut odottaa omaa kerrontavuoroaan ja osoitti näin, että hän olisi ilmeisesti halunnut kertoa satua vain toisen tytön kanssa.

Julia sai olla mukana monella eri sadutuskerralla. Yksilösadutuksessa häntä ujostutti kertoa yksin satua, mutta muiden lasten kanssa ujoudesta ei ollut tietoaakaan. Ryhmäsatuja aikana Julia hassutteli muiden lasten kanssa ja kertoi huvittavia, ilmiöt päällelleen kääntäviä juttuja. Julia halusi, että kaikki hänen kertomansa sadut liitettiin satuvihkoon ja hänen puolestaan ne sai lukea muille viskareille. Yksi ryhmäsatu, jonka kertomisessa Julia oli ollut mukana, luettiin ääneen sadutuskoonnissa. Julia nautti kuunnellessaan satuja ja nauroi iloisesti samaan aikaan.

Eero

Eero osallistui vain yhdelle sadutuskerralle, aloitus- ja koontikerran lisäksi, sillä hänellä sattui olemaan usein vapaapäivä päiväkodista juuri sovittuina sadutuspäivinä. Hän pääsi kokeilemaan tarinan kertomista hyvän kaverinsa kanssa. Sadutuksen alussa Eero katseli kaveriaan ja odotti selkeästi, että toinen tekisi jonkinlaisen aloitteen. Vaikka Eeroa aluksi epäilytti, keksisivätkö pojat mitään, hän alkoi miettiä sadun aihetta ystävänsä kanssa positiivisin mielin. Sadun aiheeksi muodostui pojille tuttu ja yhteinen urheiluharrastus. Sadun kertominen oli käytännössä saduttajan ja sadutettavien välistä vuoropuhelua ja satu etenikin jutellen ja kysymyksiä kysellen. Eeroa saattoi hieman ujostuttaa sadun aikana tai sadutus oli hänelle niin uutta, ettei hän oikeastaan osannut kuvata tuntemuksiaan. Hän totesi kuitenkin tykänneensä sadutuksesta.

Eeron itsevarmuuden tai rohkeuden näkymistä on vaikea hahmottaa pelkästään yhden osallistumiskerran perusteella, eikä oletusten tekeminen ole perusteltua. Meistä olisi ollut mielenkiintoista kuulla minkälaisia hänen aivan omat ideansa olisivat olleet mahdollisessa yksilösadutuksessa. Olisi ollut mukavaa, että hän olisi saanut osallistua sadutusprojektiin muiden viskareiden tavoin. Lasten osallistuminen oli tietenkin riippuvaista siitä, olivatko he päiväkodissa sadutuspäivinä. Eero muisti koontikerralla ainoan kertomansa sadun ja oli tyytyväinen ja ylpeä huomattaessaan, että satu löytyi satuvihkosta.

Kasper

Kasper ei halunnut kokeilla sadutusta muuten kuin sivusta seuraamalla. On vaikea tietää, miksi Kasper ei halunnut osallistua järjestettyyn toimintaan. Kyse saattoi olla ujoudesta tai epävarmuudesta, tai ehkä hänen mielestä toiminta ei ollut riittävän mielenkiintoista. Me olimme

Kasperille vieraita ihmisiä, joten pelkästään tämä saattoi aiheuttaa epäröintiä ja kieltäytymistä. Kokeilimme motivoida poikaa osallistumaan henkilökunnalta saatujen vinkkien avulla, kuten antamalla hänen tulla ensimmäisenä sadutettavaksi. Lisäksi ryhmän tuttu aikuinen koitti auttaa Kasperia osallistumaan ja kertomaan satua, mutta Kasper koki, että sivusta seuraaminen oli riittävää hänelle.

Jessica

Jessica oli päiväkodissa jokaisena sadutuspäivänä, joten hän pääsi osallistumaan kahteen ryhmäsadutukseen, yhteen parisadutukseen ja yksilösadutukseen. Jessica oli alusta alkaen innokkaasti toiminnassamme mukana, eikä hän ollut yhdelläkään kerralla jännittyneen oloinen, vaan istahti aina reippaasti satutelttaan valmiina kertomaan satua. Jessica aloitti sadun kerronnan hänen ensimmäisellä ryhmäsadutuskerralla. Hän pohdiskeli hetken sadun alkua muiden kanssa ja yhtäkkiä hän tokaisikin, että he voisivat kertoa ”jostain tähdistä, jotka tippuvat maahan”. Myös parisadutuskerralla Jessica oli innokas sadunkerronnan aloittaja. Tällöin hän keksi, että he voisivat kertoa ”avaruusolioista, joilla on putket päässä”. Jessica kertoi sadustilanteissa satujen lisäksi mielellään muun muassa hänen kotiinsa liittyvistä asioista. Jessica kertoi esimerkiksi hänen ja veljensä metsäseikkailuista ja liitti ne osaksi satuja. Hän selvästi nautti siitä, että hänellä oli mahdollisuus kertoa meille omista jutuistaan.

Jessica oli sadunkertojana hyvin kekseliäs ja toiset huomioon ottava. Yhden parisadutuskerran aluksi hän sanoi parilleen: ”Me voidaan yhdessä tehdä se satu”. Jessica antoi aina muille lapsille mahdollisuuden kertoa ja yksilösadutuksessa hän osasi huomioida, että kirjaajalla oli aikaa kirjoittaa kaikki ylös. Jessican itsevarmuus ja rohkeus sadunkerronnan suhteen olivat tasaista koko sadutusprojektin ajan, huolimatta siitä, oliko kyseessä ryhmä-, pari- vai yksilösadutus. Viimeisellä ryhmäsadutuskerralla huomasimme kuitenkin Jessican jäävän sadunkerronnassa taka-alalle, kun hänen kanssaan sadutukseen osallistui kaksi tyttöä. Nämä tytöt olivat keskenään hyviä kavereita, joten he kertoivat yhdessä satua hyvin nopealla tempolla, eikä Jessica kerennyt sadun kerrontaan mukaan. Tällöin meidän tuli puuttua asiaan ja antaa myös Jessicalle mahdollisuus jatkaa satua eteenpäin. Tästä huomasimme sen, kuinka esimerkiksi erilaiset olosuhteet ja ympärillä olevat lapset voivat vaikuttaa lapsen toimintaan ja muuttaa sitä täysin erilaiseen suuntaan.

Jessicasta huomasimme, että omat sadut olivat hänelle merkityksellisiä. Hän kuunteli jokaisen kertomansa sadun tarkkaavaisesti ja useilla sadutuseroilla hän mainitsi viimeksi kertomaan sadusta jotain. Yhdellä sadutustuokiolla hän sanoi, että oli kertonut edellisellä kerralla keksimänsä sadun myös kotona pikkuveljelleen. Jessican sadut sai liittää vihkoon ja lukea muille viskareille.

Johannes

Johannes osallistui yhteen ryhmäsadutukseen, kahteen parisadutukseen ja yhteen yksilösadutukseen. Ryhmäsadutuksessa Johannes kuunteli kokoajan aktiivisesti ja oli selvästi läsnä sadutustilanteessa, vaikka hän antoikin muille enemmän tilaa sadunkerrontaan. Johannesta ei tarvinnut erikseen rohkaista sadunkerrontaan, vaan hän osallistui siihen, kun oli valmis. Hän jatkoikin satua aina sopivissa välissä reippaan oloisena ja sanomalla rohkeasti, mitä seuraavaksi tapahtuu.

Ensimmäisessä parisadutuksessa Johannes osasi heti kertoa, mistä hän oli viimeksi kertonut satua. Hän esitti lisäksi erään toivomuksen: ”Tämän kertaisessa sadussa voisi olla dinosauruksia”. Kummassakin parisadutuksessa Johannes kertoi todella reippaasti satua eteenpäin ja varsinkin toisessa parisadutuksessa hyvän kaverin läsnäolo teki sadun kerronnan mieluisaksi ja näin molempia poikia miellyttänyt ”sählypilkku” satu syntyi. Yksilösadutuksessa Johannes tuli innoissaan teltaan ja hän totesi, että voisi kertoa sadun possuista. Tämän jälkeen hän mietti hetken ja yhtäkkiä sanoikin hymy huulillaan: ”Mä haluaisin, että se loppuis tähän.” Häntä ei tainnut possu-aihe enää kiinnostaakaan. Johannekselle yksilösadutus ei tuntunut olevan yhtä mieluista, kuin sadun kertominen kavereiden kanssa. Voi myös olla, ettei hän vain juuri sillä kertaa jaksanut kertoa satua tai hänestä tuntui, ettei hän keksisi mitään kerrottavaa. Juttelimme kuitenkin hetken Johanneksen kanssa niitä näitä ja yhtäkkiä ja hän alkoikin kertomaan viikonloppuna vietetyistä Halloween-juhlista meille.

Johannes kertoi rohkeasti saduissa erilaisia asioita ja esitti jämäkästi omia mielipiteitä. Meistä tuntui, ettei hän jännittänyt sadutustilanteita, vaan niin sanotusti seiso kertomiensa juttujen takana. Johannes teki sadutusten aikana usein aloitteen sadun loppumisesta kysymällä: ”Loppuuko nytten toi satu?” Monen sadun kohdalla hän ilmaisi, ettei satua ei saa lukea muille. Huomioimme Johanneksen ehdot, emmekä sen kummemmin lähteneet kyselemään häneltä syitä muun muassa lukemiskiellolle. Johannes saattoi näin varmistaa, että me todella huomioimme hänen mielipiteet tai mahdollisesti hän halusi suojella omaa satuaan.

Ellen

Ellen osallistui kahteen ryhmäsadutukseen sekä yhteen parisadutukseen ja yksilösadutukseen. Ellen oli koko sadutusprojektin ajan todella innokas kertomaan satuja. Hän piti selvästi sadutushetkestä ja hän odotti kovasti pääsyä satuteltaan. Ensimmäisissä ryhmä- ja parisadutuksissa haastavinta Ellenille oli sadun aloittaminen. Huomasimme, että Ellen yritti kovasti keksiä hyvää sadun aihetta ja tämän takia hän vaikutti aluksi hieman hermostuneen oloiselta. Sadun aihe löytyi kuitenkin usein nopeasti.

Ellen esitti rohkeasti omia mielipiteitään satujen kerronnan aikana. Esimerkiksi parisadutuksessa Ellenin pari tahtoi kertoa dinosauruksista, mutta Ellen ilmaisi heti kovaan ääneen, että: ”eiii!” Päätimme kuitenkin yhdessä, että sadussa voi olla dinosauruksia ja Ellen sai päättää muista sadussa seikkailevista hahmoista. Hän keksikin, että sadussa myös ”kävelee monta sil-

mää” jotka olivat tarkalleen ”pieniä silmiä.” Ellen oli lapsista ainoa, joka halusi sadun lukemisen jälkeen muuttaa jotakin sadun kohtaa. Tämä tapahtui hänen ensimmäisen ryhmäsadutuksen aikana, jolloin myös muilta ryhmän jäseniltä tuli kysyä lupa sadun muuttamiseen.

Yksilösadutuksessa Ellen lähti kertomaan satua aivan itse ilman minkäänlaista rohkaisua. Hän kertoi satua liikehtien ja elehtien. Ellen osasi odottaa, että satu ehditään kirjata ylös ja hän seurasi mielenkiinnolla sadun kirjaamista. Yhdelläkään sadutuskerralla Ellen ei olisi halunnut lopettaa sadun kerrontaa. Hän totesi kirjoittavansa aina seuraavankin sivun täyteen ja uhkaili meitä sanomalla: ”Se ei lopu ikinä!” Yhdellä kerralla hän sanoi: ”Te joudutte hakee tehtaalta paperia, ja sitte tehtaaltakin loppuu, ku mä kirjoitan kaikki.” Ellen oli myös hyvin kiinnostunut satujen lukemisesta ja hän kysyikin meiltä, että ”Luetaanko ne kaikki sadut sadutuskoonnissa?” Ellen myös uteli meiltä muiden kavereiden kertomista saduista, mutta tyytyi kuitenkin vastaukseen siitä, että sadut voi kuulla sadutuskoonnissa tai lukea vanhempien kanssa kotona satuvihkosta. Ellen ei epäröinyt antaa lupaa satujen lukemiselle tai liittämislle satuvihkoon.

7.2.1 Yhteenveto lasten itsevarmuuden ja rohkeuden toteutumisesta

Lasten tavat kertoa satuja eivät eronneet suuresti toisistaan, mutta olosuhteet muuttivat hieman heidän käyttäytymistään. Toiset lapset nauttivat selvästi yksilösaduttamisesta ja toiset tarvitsivat kaveria sadun keksimisen avuksi. Satuprojektin edetessä sadut pitenivät ja ne alkoivat muodostua yhä vaivattomammin. Samalla lasten jännittäminen ja epäröinti väheni ja innostus lisääntyi. Loppujen lopuksi satujen keksiminen oli lapsille vaivatonta. Meistä tuntui, että lapset olivat täynnä ideoita ja satuja olisi muodostunut runsaasti lisää, jos aikaa olisi ollut enemmän. Lapset olivat lisäksi varmoja kertomistaan asioista. Satuja ei korjailtu tai muutettu. Koimme tärkeäksi myös sen, että lapsille tuntui olevan helppo puhua meille satujen lisäksi muitakin asioita. Lapset odottivat satuhetkiä etukäteen ja tämä asia todisti lasten tarpeen ja halun tulla kuulluksi satujen kautta.

7.3 Dialogisuuden toteutuminen meidän ja lasten välillä

Sadutustuokioiden aikana tapahtuvaa dialogisuutta ja siihen liittyviä tavoitteita, yhdisti pyrkimyksemme olla aidosti läsnäolevia sekä kiinnostuneita lasten kerronnasta. Keskityimme kuuntelemaan lapsia ja ymmärsimme, että toiset lapset tarvitsivat muita enemmän aikuisen tukea. Yksikin satu alkoi juonellisesti hahmottumaan kun toinen meistä ehdotti mahdolliseksi sadun hahmoiksi poneja kysymällä lapselta: ”Entäs poneista, mitä siellä sinun paidassa on?” Yleensä sadut etenivät meidän ja lasten vuoropuhelun avulla. Lapset kertoivat meille jotakin ja me lähdimme ikään kuin tarinaan ”mukaan”. Huomasimme, että tämä vuorovaikutteinen tapa sai lapset innostumaan entisestään sadun kerronnasta. Näin lapsi koki, että olemme todella kiinnostuneita hänen kertomistaan asioista ja sadun kerronta muuttui entistä muka-

vammaksi. Sadutukseen liittyvien mielipiteiden kysyminen ja palautteen pyytäminen lapsilta, lisäsi dialogisuutta välillämme. Osoitimme näin olevamme kiinnostuneita lasten kokemuksista ja olemaan valmiita muuttamaan toimintaa.

Pohdimme joissakin tilanteissa omia saduttajien rooleja. Jos lapsen oli hankalaa aloittaa sadun kertominen, mietimme pitäisikö lasta rohkaista ideoimaan satua ilman meidän apumme, vaikka hän ei välttämättä keksisi mitään vai tulisiko meidän auttaa lasta, jotta hän saisi onnistumisen tunteen. Päämäärämme oli aina toimia kannustavina kuuntelijoina ja antaa lapselle omaa tilaa kertoa. Halusimme myös, että sadut syntyisivät vaivattomasti ja luontevasti lasten aloitteesta, ilman meidän painostusta.

Kuuntelimme jokaista lasta antamalla hänelle mahdollisuuden kertoa omanlaista satua, hyväksymällä sen, ettei satua aina tule, kuuntelemalla myös muita lapsen asioita, jotka eivät välttämättä liittyneet satuun, sekä tietenkin kirjoittamalla satua ylös sanasta sanaan lapsen sanavalintojen mukaan. Lukiessamme valmiita satuja lapsille teimme samalla huomioita juonesta ja nostimme esiin erilaisia pointteja. Halusimme näin osoittaa kiinnostusta ja arvostusta satua kohtaan. Tavoitteemme oli antaa lapselle niin henkistä kuin fyysistä tilaa sadunkertomiselle. Lapsella tuli ensinnäkin olla riittävästi aikaa kertoa, eikä häntä saanut hoputtaa.

Toiseksi lapsi sai kaikissa tilanteissa päättää sadun juonen ja kerrontatavan. Lisäksi lapsi sai aloittaa ja lopettaa sadun omassa tahdissaan ja omaan tyyliinsä. Kannustimme lapsia huomioidaan toisiaan yhteisissä sadutushetkissä. Näissä tilanteissa lapset käyttäytyivät eritavoin ja joidenkin ryhmäsatuksen aikana lasten välinen huomioiminen oli haasteellista. Me aloitimme tuokiot kuitenkin kertomalla, että kaverin kerrontaa piti kunnioittaa ja kuunnella, ja jokaiselle piti antaa mahdollisuus sanoa jotain vuorollaan. Vaikka tavoitteemme ajan ja tilan antamisen suhteen olivat selkeät, sadutukseen käytetty aika ei saanut viivyttää päivähoitoryhmän muuta toimintaa. Meille oli varattu toiminta-aikaa reilut kaksi tuntia, minkä aikana sadutimme kaksi tai kolme kertaa.

8 Opinnäytetyön prosessin arviointia

Arvioidaksemme opinnäytetyöprosessin onnistumista kokonaisvaltaisesti, olemme valinneet tarkastelun kohteiksi työskentelyn aikana toteutettuja vaiheita, joita ovat työn suunnittelu ja siihen liittyvä innovatiivisuus, työskentely ja toiminta päiväkodilla, työelämän kanssa tehty yhteistyö, sekä työn luotettavuus ja tulosten käyttökelpoisuus.

Varsinainen sadutusprojekti eteni suunnitelmien mukaisesti ja työskentely päiväkodilla oli mutkatonta ja antoisaa. Olemme olleet yllättyneitä sadutusmenetelmän toimivuudesta ja mukaansa tempaisevaisuudesta niin lasten kuin meidänkin puolesta. Mietimme toiminnan alussa, voisiko sadutusmenetelmänä todella toteuttaa täysin lapsilähtöisesti, ja vaikuttaisiko lasten puuttuva kokemus sadutettavana olemisesta heidän rohkeuteen ja kiinnostukseen sadutusta kohtaan. Toiseksi mietimme, voisimmeko antaa lapsille rajattomasti aikaa ja tilaa

kerronnan suhteen ja luottaa siihen, että lasten mielenkiinto säilyisi koko projektin ajan? Lisäksi huolehdimme alussa siitä, mitä tekisimme jos satuja ei syntyisi ollenkaan, tai vaikuttaisiko lasten haluun osallistua se, että he eivät tunteneet meitä kunnolla. Huolemme osoittautuivat lopulta turhiksi, sillä lapset yllättivät meidät innokkuudellaan ja taidokkuudellaan.

Pohtiessamme mitä olisimme tehneet toisin työskentelyn aikana, olemme yhtä mieltä siitä, että vielä yksityiskohtaisempi suunnittelu projektin alussa olisi ollut tärkeää. Tämä olisi tukenut meitä arviointikysymysten muodostamisessa ja helpottanut toiminnan havainnoinnin rajaamista. Kaikki toimintahetket sujuivat kuitenkin mutkattomasti ja lasten ohjaaminen tuntui luonnolliselta ja varmalta. Se, että päätimme heti alusta alkaen videoida kaikkea toimintaa ja saimme kuvaamiseen tarvittavat luvat, helpotti työskentelyn havainnointia huomattavan paljon.

Järjestämämme toiminta oli mielestämme sisällöltään monipuolista, sitä oli riittävästi ja se vastasi asettamiemme tavoitteita. Laajempien tutkimustulosten saavuttamiseksi resursseja olisi pitänyt olla enemmän, ja sadutuksen olisi pitänyt olla pitkäkestoisempaa ja säännöllisempää. Ottaen huomioon, että kyseessä on opinnäytetyö, toiminnallista työskentelyä oli varsin runsaasti. Saimme saduttamisen avulla vastauksia arviointikysymyksiimme toimintaa havainnoimalla sekä pyytämällä palautetta lapsilta ja päivähoitoryhmän aikuisilta. Tärkeintä työskentelyssämme oli satuprojektin toteuttaminen niin, että se pyrki vastaamaan työelämän toiveita ja odotuksia.

8.1 Työelämän ja lasten palaute

Varsinaiseen sadutusprojektin arviointikeskusteluun osallistui meidän lisäksi ryhmän lastentarhanopettaja, joka toimi yhteys- ja yhteistyöhenkilönä päiväkodissa toteutetun toiminnan aikana. Kävimme arviointikeskustelun aikana avointa ja rakentavaa keskustelua järjestämässämme toiminnasta, sekä arvioimme työmme kautta saatujen tulosten mahdollista hyödyntämistä päiväkodissa tulevaisuudessa.

Arviointikeskustelun tärkeimmäksi aiheeksi nousi luonnollisesti lasten suhtautuminen ja kiinnostus sadutusprojektia kohtaan ja se, kuinka lasten tutustuttaminen sadutusmenetelmää kohtaan oli onnistunut. Työntekijöiden kuullun ja nähdyn perusteella, lapset olivat olleet innoissaan ja nauttineet jokaisesta järjestetystä toimintakerrasta, sekä odottaneet meidän saapumista päiväkotiin aina ennen sovittuja sadutuspäiviä. Keskustelimme myös sadutuksesta suhteellisen yksinkertaisena ja tehokkaana menetelmänä. Ryhmän aikuiset olivat sadutusprojektimme aikana kokeilleet kerrontaa lasten kanssa ja kirjoittaneet lasten ajatuksia ylös esimerkiksi isänpäiväkortteihin. Heidän mielestään oli hyvin mahdollista, että sadutusta jatketaisiin ryhmässä jollain muotoa myös tulevaisuudessa. Lisäksi he olivat kiinnostuneita kuule-

maan jokaisen sadutuskerran jälkeen huomioistamme, joita olimme tehneet lasten toimimisesta. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyömme toiminnallinen osuus oli työelämän mukaan monipuolinen, toimiva ja erinomaisesti toteutettu kokonaisuus. Heidän mielestään toimintamme oli hyödyllistä ja innostavaa. Lisäksi olimme heidän sanojen mukaan kyenneet ottamaan huomioon ryhmän ikätason ja tarpeet erinomaisesti, ja ohjaustapamme oli ollut toimivaa, niin koko viskariryhmän, kuin yksittäisten lastenkin suhteen (Liite 9).

Pyysimme palautetta lapsilta jokaisen sadutuskerran jälkeen tunnekorttien ja muutamien kysymysten avulla. Lapsilta saadun palautteen kautta saimme tietää, miltä sadutus heistä tuntui ja miten toimintaa voisi toteuttaa erilailla. Kukaan lapsista ei myöntänyt jännittäneensä tai pelänneensä sadutukseen osallistumista ja jokainen totesi toiminnan olleen ”kivaa” tai ”ihan hassua.” Heistä kukaan ei kokenut, että kaverin läsnäololla olisi ollut merkittävää vaikutusta siihen, millaiselta sadutettavana oleminen tuntui. Jotkut lapset sanoivat, että yksin kertominen oli mukavampaa, ja toisten mielestä kaverin kanssa yhdessä ideointi ja toimiminen olivat olleet kaikkein kivointa. Tärkein saamamme palaute sadutuksesta oli, että kaikki lapset toivoivat sille jatkoa päiväkodissa. Valmiin sadun kuuleminen oli lapsista saduttamisen paras vaihe.

8.2 Työskentelyn eettisyyden arviointia

Tulevina sosiaalialan ammattilaisina olemme joutuneet koulutuksen ja erityisesti opinnäytetyöprosessimme aikana pohtimaan eettisyyttä tavassa, jolla kohtaamme eri asiakasryhmien ihmisiä. Talentian, eli sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestön, eettisistä ohjeista löytyy laissa määrättyjä sosiaalialan asiakkaille kuuluvia oikeuksia. Asiakkaalla on aina itsemääräämisoikeus, mitä ammattilaisen on kunnioitettava riippumatta omista arvoista. Ammattilaisen tulee lisäksi kunnioittaa ja edistää asiakkaan oikeuksia omiin valintoihin. Asiakkaalla on oikeus osallisuuteen ja tämän kautta mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihin. Asiakas tulee kohdata kokonaisuutena ja hänellä on oikeus yksityisyyteen, niin että häntä koskevia tietoja suojellaan. (Talentia, Eettinen opas, 8.)

Sitouduimme noudattamaan opinnäytetyön sopimukseen kirjattuja asioita, jotka liittyivät tutkimus- ja ammattieettisen toiminnan periaatteisiin, allekirjoittamalla opinnäytetyösopimuksen työelämän yhteistyökumppanin kanssa sekä hakemalla tarvittavat tutkimusluvut Järvenpään kaupungilta ennen sadutusprojektin suunnittelun aloittamista.

Opinnäytetyöhön liittyviä eettisiä kysymyksiä pohdimme luonnollisesti jo toiminnan suunnittelun aikana. Ensimmäinen työhön liittyvä eettinen kysymys nousi esiin jo ensitapaamisen aikana päiväkodissa. Puhuimme lasten oikeuksista kieltäytyä tai osallistua sadutukseen. Halusimme pitää toiminnan vapaaehtoisena erityisesti siitä syystä, että saduttaminen perustuu lähtökohtaisesti lasten aloitteisiin. Lisäksi pohdimme toiminnan mahdollista videointia. Koska asia-

kasryhmämme koostui lapsista, oli meidän ensisijaisesti saatava lupa sadutukselle ja videoinnille lasten vanhemmilta. Teimme toimintaan liittyviä lasten vanhemmille jaettavia lupalomakkeita, joissa esittelimme itsemme ja ideamme, kerroimme toiminnasta, ja pyysimme vanhempia hyväksymään allekirjoituksella lapsensa osallistumisen ja videoinnin sadutusprojektimme aikana.

Lisäksi tärkeä eettinen tarkastelun kohde on lupaus lapsen tekijänoikeudesta oman sadun suhteen. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi saa itse päättää sadun juonen, pituuden ja tyylin. Lisäksi hänellä säilyy oikeus muokata jo valmista satua. Lapsella on myös oikeus päättää, mihin tarkoitukseen satua saa käyttää. Tekijänoikeuksien kautta toteutuu lapsen itsemääräämisoikeus. Lasten anonyymius satujen kertojina tuli säilyä esimerkiksi satuvihkon kokoamisessa. Materiaalin, eli valmiiden satujen, videoinnin ja lapsiin liittyvien havainnointilomakkeiden huolellinen säilytys on lisäksi ollut erittäin tärkeää. Tällä osoitimme ammatillista kykyä suojata asiakkaita koskevia tietoja.

Tavalla, jolla kohtasimme sadutettavia lapsia, oli ratkaiseva rooli siinä, kokivatko he tullessaan aidosti kuulluiksi ja kohdatuiksi. Tähän liittyy olennaisesti lapsen kokemus rohkaistuksi ja hyväksytyksi tulemisesta sadustilanteiden aikana. Varsinkin ryhmäsadutus- hetkessä sensitiivisen työotteen tuli korostua ja jakautua tasapuolisesti kaikkien sadutettavien välille. Tasa-arvoisen kohtelun tuli näkyä ja tuntua. Lapsilähtöinen toimintatapa oli työskentelymme lähtökohta. Sadutus on mielestämme menetelmänä hyvin avoin, vuorovaikutuksellisuutta tukeva sekä lapsen ajatuksia ja aloitteita huomioiva. Huomioimme lapsia esimerkiksi yhteisten toimintatuokioiden aikana ennen sadustilanteita. Nämä tuokiot lisäsivät vuorovaikutusta välillämme ja tutustuimme lasten itseilmaisun tapoihin.

8.3 Ammatillisen kasvun ja tavoitteiden arviointia

Itsellemme asetetut ammatillisuuden kehittymiseen liittyvät tavoitteet toteutuivat opinnäytetyöprosessin aikana pääpiirteittäin hyvin. Prosessin aikana olemme saaneet hyödyntää sosionomiopintojen tuomaa tietotaitoa ja osaamista laaja-alaisesti. Olemme suunnitelleet, toteuttaneet ja kehittäneet itsenäisesti toimintaamme. Sosionomitutkinnon aikaisemmat opinnot ohjasivat meitä sadutusaiheen valintaan ja saimme prosessin aikana mahdollisuuden kokeilla meitä kiinnostanutta vuorovaikutusmenetelmää työelämän kentällä. Pääsimme syventämään teoriatietoamme valitun teoreettisen viitekehyksen kautta, mikä teki myös oppimisesta entistä mielenkiintoisempaa.

Ohjaustaitoihin liittyviä tavoitteita toteutimme sadutusprojettiin liittyvän työskentelyn aikana päiväkodilla, mikä oli todella opettavaista. Käytimme omia kehittämis- ja ohjaustaitojamme esimerkiksi toiminnan suunnittelussa ja ideoinnissa, sopivan sadustilan luomisessa sekä lasten ohjauksessa. Samalla oma ammatitaitomme kehittyi ja kohtasimme uusia ja haastavia

tilanteita, joita tuli pohtia ja ratkaista. Sadutuksen kautta opettelimme lapsilähtöisyyden huomiointia ja dialogisuutta, mikä antoi meille aivan erilaisen lähestymistavan lasten maailmaan. Koska sadutustilanteet sujuivat luontevasti ja lasten antama palaute oli hyvää, koemme, että tavoittemme avoimien ja turvallisten sadutushetkien luomisen suhteen onnistui. Pyrimme suunnittelemaan etukäteen ryhmä-, pari- ja yksilösadutuskerrat, vaikka ymmärsimme, että oli lähes mahdotonta, että kaikki lapset olisivat joka kerta paikalla. Jokaisella kerralla puuttuikin vähintään yksi lapsi ja jouduimme muuttamaan suunnitelmia sen suhteen, keitä lapsia sadutetaan ja millaisella kokoonpanolla. Muuttuviin tilanteisiin reagoiminen ja niiden uudelleen järjestäminen, lisäsi toiminnan organisoinnin taitoja.

Opinnäytetyötä tehdessä oli tärkeää, että työskentelymme parina oli sujuvaa. Huomioimme toistemme toiveita opinnäytetyön suhteen ja osasimme jakaa työtehtävät tasaisesti. Opinnäytetyöprosessin aikana saimme myös kokemusta työelämän kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Tavoittemme pyytää rakentavaa palautetta ja kehittämideoita toteutui, sillä olimme tiiviissä vuorovaikutuksessa lasten lisäksi päivähoitoryhmän aikuisten kanssa. Suunnittelimme toimintaa työelämän yhteistyökumppanin kanssa ja huomioimme heidän toiveensa toiminnan suunnittelussa sekä toteutuksessa. Sovimme toimintamme aikataulut niin, että ne sopivat myös mahdollisimman hyvin yhteistyöryhmämme aikatauluihin. Pidimme sovituista aikatauluista kiinni ja tarvittaessa ilmoitimme päiväkodille mahdollisista aikataulumuutoksista.

9 Pohdinta

Vielä lopuksi haluamme nostaa lasten toimimisen merkityksellisyyden enemmän esille. Olimme sadutusprojektin aikana hämmästyneitä lasten kekseliäisyydestä, luovuudesta ja rohkeudesta. Lapset toimivat kuten lapset yleensä toimivat, ennakkoluulottomasti ja uteliaasti. Lapset ymmärsivät yllättävän nopeasti, mistä sadutuksessa oli kyse jo ensimmäisillä kerroilla, ja seuraavilla kerroilla sadut käynnistyivät aina lapsien aloitteista. Menetelmä tuli heille ryhmän viskareille sadutusprojektin aikana hyvin tutuksi. Lapset olivat äärimmäisen ylpeitä itse keksityistä saduista ja siitä, miten heidän tarinansa kirjoitettiin ylös ja siirrettiin osaksi satuvihkoa. Toimintaympäristön rakentamisella oli merkittävä vaikutus siinä, kuinka onnistuimme takamaan sadutushetkissä tarvitun ajan ja rauhan lapsille. Satuteltta vastasi satumaisuudellaan näiden puitteiden luomista. Satuteltassa lapsilla oli aika, rauha ja inspiroiva tila varattuna satujen kertomiseen. Huoneen oveen, missä teltta sijaitsi, oli kiinnitetty kyltti: ”Shhhhh, täällä sadutetaan.”

Sadutusprojektimme aikana lasten kerronnan kautta syntyi toinen toistaan erilaisimpia satuja. Toiset sadut olivat pitkiä, toiset lyhyitä. Myös hieman höpsöt asiat kirjattiin satuihin lasten kertomalla tavalla, eikä juonenkäänteitä kyseenalaistettu. Satujen yhdeksi hallitsevaksi teemaksi nousi avaruus. Taivaankappaleilla, planeetoilla ja avaruusmatkustamisella oli monissa saduissa paikkansa. Myös lähestyvä joulu antoi ideoita lapsille. Satuja leimasi huumori, has-

suttelu ja ilmiöiden kääntäminen päällelleen. Saduissa tapahtui kaikkea mahdollista ja mahdotonta. Teemat eivät olleet perinteisten satuklassikoiden tapaisia, joissa seikkailevat sankarit ja pahikset, vaan hahmoina esiintyi mitä kummallisimpia otuksia, joiden selviytyminen ei ollut olennaista- hahmot nimittäin räjähtelivät, lisääntyivät, kuolivat, syntyivät uudelleen ja muuttivat muotoaan. Perinteisesti lasten kiinnostus eläinhahmoja kohtaan välittyi satujen kautta ja eläimillä oli saduissa tärkeä rooli.

Palautekysymysten aikana lapsilta oli hieman haasteellista saada selvää mielipidettä sille, miltä sadutus ja siihen liittyvät asiat todella tuntuivat. Kun kysyimme yhdeltä pojalta, millaista sadun kertominen on, hän vastasi: ”Kertominen oli vaikeaa, koska oli niin paljon puhuttavaa... vaikea sanoa, mutta helppo keksiä!” Kysyimme lisäksi oliko jokin tuntunut tylsältä tai tyhmältä. Tähän hän vastasi: ”Tylsää oli odotella”. Odottamisella hän tarkoitti kohtia, joiden aikana satua kirjattiin ylös. Kirjaaminen olikin meidän mielestämme saduttamisen työläin osuus, sillä tarinoiden juonet etenivät kovaa vauhtia ja kaikki pienet yksityiskohdat täytyi saada muistiin. Kuinka sitten päätelimme, että lapset suurimmaksi osaksi nauttivat sadutuksesta? Sadun tuoksinassa ilmaistut lasten mielipiteet ja äkilliset, innokkaat lausahdukset eivät jättäneet paljon tilaa arvailuille. Monista saduista muodostui yllättävän pitkiä, mutta lapsista tämä oli vain hauskaa ja he hupsuttelivat useaan otteeseen sanoen, ettei satu lopu ikinä. Yhden ryhmäsadun aikana lapset sanoivat: ” Me jatketaan niin pitkään, kunnes vihko menee täyteen ja sit kaikki vihkot, mitä teillä on, menee täyteen.”

Lapsilähtöinen työskentelyote, mikä pitää sisällään lapsen osallisuuden ja kuulluksi tulemisen, toimi työmme perustana koko prosessin aikana. Lapsen osallisuus laajemmin määriteltynä on lapsen näkemistä oman elämän asiantuntijana, mikä oikeuttaa hänet tuomaan julki mielipiteensä ja näkemyksensä osana vaikuttamiskeinoja (Pelastakaa lapset ry). Sadutuksen valitseminen työmme toimintamenetelmäksi oli luontevaa, sillä haluamme työmme avulla korostaa lapsen osallisuuden tärkeyttä sekä keinoja, joilla osallisuutta voidaan parantaa. Dialoginen saduttaminen tekee saduttamisesta vuorovaikutuksellista ja lisää lapsen aitoa kuuntelemista. Kuten työmme johdannossa mainitsimme, sadutuksesta muodostui meille tärkeä menetelmä opinnäytetyöprosessin aikana ja oivalsimme sen käyttömahdollisuuksista varhaiskasvatusympäristössä paljon uusia asioita. Suuntaudumme valmistumisen jälkeen varhaiskasvatuksen työkentälle työskentelemään päiväkoteihin ja aiomme varmasti hyödyntää opinnäytetyöprosessista saatua tietotaitoa tulevaisuudessakin.

Lähteet

Bruce, T. 2011. *Early Childhood Education*, 4th edition. London: Hodder education.

Finlex HE 341/2014. Esityksen pääasiallinen sisältö. Yleisperustelut. 4.3 Lapsivaikutukset. Viitattu 11.1.2015.

<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140341>

Hakkola, K. & Virsu, M. 2000. *Entä jos... Laulava muu ja muita tarinoita teematyöskentelystä*. Tampere: Tammer-Paino.

Heikka, J., Hujala, E. & Turja, L. 2009. *Arvioinnista opiksi. Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa*. Vantaa: Printel.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Honkanen, T. 2014. *Varhaiskasvattajan sähköpostihaastattelu 29.10.2014*.

Karlsson, L. 2000 *Lapsille puheenvuoro, ammattikäytännön perinteet murroksessa, STAKES ja Helsingin yliopiston kasvatustieteiden tutkimusyksikkö*. Helsinki: Oy Edita Ab.

Karlsson, L. 2003. *Sadutus- avain osallistavaan toimintakulttuuriin*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karlsson, L. 2006. *Stakesin työpapereita: Lapset kertovat*. Viitattu 15.12.2014.

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75269/Tp9-2006.pdf?sequence=1>

Karlsson, L. 2014. *Sadutus- avain osallisuuden toimintakulttuuriin*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koivunen, P. 2009. *Hyvä päivähoito, työkaluja sujuvaan arkeen*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Korhonen, R., Rönkkö, M. & Aerila, J. (Toim.) 2010, *Pienet oppimassa, kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen*. Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö. Turku: Unisprint.

Lundàn, A. 2009. *Kutsu dialogisuuteen. Diskurssianalyttinen tapaustutkimus kasvattajan ja lapsen haasteellisesta vuorovaikutuksesta päiväkodissa*. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Viitattu 18.12.2014.

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66553/978-951-44-7874-1.pdf?sequence=1>

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2010. *Lapselle hyvä päivä tänään- näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen*. Saarijärven Offset Oy: Pedatiето.

Nieminen, T. 2013. *"Kato, se menee näin lujaa."* Tapaustutkimus aikuisten ja lasten välisestä vuorovaikutuksesta alle kolmevuotiaiden lasten päiväkotiryhmässä ja pienryhmässä. Kasvatustieteen Pro gradu- tutkielma. Tampereen yliopisto: Kasvatustieteiden yksikkö. Viitattu 18.12.2014.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84961/gradu07022.pdf?sequen>

Nurmilaakso, M. & Välimäki, A. (toim.) 2011. *Lapsi ja kieli: kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Tiedote: Lapselle oikeus varhaiskasvatukseen. Viitattu 18.1.2015.

<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/12/varhaiskasvatus.html>

Parenting and child Health. 2015. Why stories are important. Viitattu 4.1.2015.

<http://www.cyh.com/HealthTopics/HealthTopicDetails.aspx?p=114&np=122&id=1552>

Pelastakaa lapset ry. 2012. Osallisuuden ohjeistus, Lapsen ääni- sinulle, joka päätät lapsen asioista. Viitattu 17.12.2014.

[http://pelastakaalapsset-fi-](http://pelastakaalapsset-fi-bin.directo.fi/@Bin/35af8930954cedc478bd47a587f51f23/1422796876/application/pdf/781601/osallisuudenohjeistus.pdf)

[bin.directo.fi/@Bin/35af8930954cedc478bd47a587f51f23/1422796876/application/pdf/781601/osallisuudenohjeistus.pdf](http://pelastakaalapsset-fi-bin.directo.fi/@Bin/35af8930954cedc478bd47a587f51f23/1422796876/application/pdf/781601/osallisuudenohjeistus.pdf)

Reunamo, J. (Toim.). 2014. Varhaiskasvatuksen kehittäminen, kehitystehtäviä ja ratkaisumalleja. Juva: PS-kustannus.

Riihelä, M. 1996. Mitä teemme lasten kysymyksille? Lasten ja ammattilaisten kohtaamisen merkitysulottuvuuksia lapsi-instituutiossa. Helsingin yliopisto. Sosiologinen laitos. Väitöskirja. Stakes. Tutkimuksia 66.

Rusanen, S. 2007. Taidekasvattajaksi varhaiskasvatukseen. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy.

Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinon, J., Niiranen, P. & Ojala, M. 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena.

Stenius, T. & Karlsson, L. 2005. Yhdessä lasten kanssa - seikkailu osallisuuteen. Helsinki: Miktor. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Viitattu 18.12.2014.

http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/Julkaisut/Stenius_Karlsson_Yhdessalastenkanssa.pdf

Super- Suomen lähi- ja perushoitajaliitto. 2014. Tiedote: Uudella varhaiskasvatuslailla vahvistetaan lapsen oikeuksia. Viitattu: 18.1.2015.

<http://www.superliitto.fi/viestinta/tiedotteet-ja-kannanotot/tiedote-uudella-varhaiskasvatuslailla-vahvistetaan-lapsen-oikeuksia/>

Talentia 2013. Eettinen opas. Viitattu 10.1.2015.

http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2013_net.pdf

Vienola, V. 2005. Videoiden käyttö tutkimuksen apuvälineenä. Teoksessa J. Enkenberg, E. Savolainen & P. Väisänen (toim.) Tutkiva opettajankoulutus - taitava opettaja. Viitattu 13.12.2014.

<http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/tutkivaope/pdf/vienola.pdf>

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.

Liitteet

Liite 1 Tiedote vanhemmille	44
Liite 2 Toimintasuunnitelma	45
Liite 3 Havainnointilomake.....	50
Liite 4 Ohjaajuuden arviointikysymykset	51
Liite 5 Lasten haastattelukysymykset ja hymynaamakortit	52
Liite 6 Sähköpostihaastattelun teemat ja kysymykset	53
Liite 7 Satuvihko	54
Liite 8 Kunniakirja	65
Liite 9 Työelämän arviointi.....	66

Liite 1 Tiedote vanhemmille

Hei viskareiden vanhemmat!

Olemme 3. vuoden sosionomiopiskelijoita Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan yksiköstä. Opinnäytetyön aiheena meillä on päiväkotilasten sadutus. Työmme otsikko on: **”Kerro minulle satu” - nyt on viskareiden vuoro kertoa satuja**. Teemme opinnäytetyöme yhteistyössä xxxxxxxxx viskareiden kanssa. Opinnäytetyö projektimme viskareiden kanssa, ajoittuu ajalle 6.10-3.11.2014. Aloitamme projektimme tutustumiskerralla, jolloin tutustumme satujen maailmaan sekä toisiimme. Tämän jälkeen sadutamme lapsia ryhmässä, pareittain sekä yksilöittäin. Lopuksi pidämme yhteisen koontikerran, jolloin luemme viskareiden satuja ääneen koko viskari- ryhmälle.

Mitä sadutus on?

Sadutus on osallisuutta korostava menetelmä, jossa lapsi saa vapaasti kertoa aikuiselle omia satujaan ja aikuinen kirjaa lapsen koko sadun ylös paperille. Sadutuksessa on tärkeää lapsen kuunteleminen ja lapsen sadun tuominen näkyväksi. Kun lapsi on kertonut oman satunsa, se luetaan hänelle uudestaan ääneen ja lapsi saa korjata sitä, mikäli hän haluaa. Lapsi saa myös päättää itse, että saako satua lukea muille vai ei.

Sadutus rohkaisee lapsia monipuoliseen ilmaisuun, kommunikaatioon, aktiivisuuteen ja aloitteellisuuteen. Sadutuksen avulla lapset opettelevat toisten arvostamista sekä eri näkökulmien huomioimista. Lapsen aito kuuntelu luo hyvät edellytykset kasvulle, luovuudelle ja oppimiselle. Kun lapsi kokee olevansa tärkeä, niin hänen itsetuntonsa myös kasvaa. (Lähde: Karlsson, L. 2003. Sadutus- avain osallistavaan toimintakulttuuriin.)

Tarkoituksenamme on koota lasten satuja ”satuvihkoon” talteen. Jokainen sadutukseen osallistunut lapsi saa projektin loppuessa tuoda satuvihkon kotiin luettavaksi. Satuvihko liitetään kokonaisuudessa opinnäytetyöme liitteeksi. **Opinnäytetyöhön liitettävissä saduissa tai kotiin jaettavassa satuvihkossa ei näy lasten henkilötietoja (vain ikä ja sukupuoli merkittään), päiväkodin nimeä ei myöskään mainita.**

Sadutushetkien aikana ajatuksenamme on käyttää videokameraa havainnollistamisen välineenä. **Kuvaamamme materiaali tulisi vain meidän käyttöömme ja olisi apuna opinnäytetyössämme. Kuvaamamme materiaali hävitetään heti opinnäytetyön valmistuessa.**

Pyydämme teiltä lupaa lastenne saduttamiselle ja videokuvaamiselle:

- **Lastani saa saduttaa:** **Kyllä/ Ei**
- **Lastani saa videokuvaata:** **Kyllä/Ei**

Lapsen nimi: _____

Vanhemman allekirjoitus: _____

Palautathan tämän päiväkodille xxxxxx viimeistään pe 26.9.2014. Kiitos!

Iloisin syysterveisin,

Tuija Vuollo ja Krista Hällström

Liite 2 Toimintasuunnitelma

Maanantai 6.10.2014 klo.9-11, tutustumiskerta

Ryhmälle suunnatut tavoitteet:

- Lapset saavat tutustua meihin ja me lapsiin
- Lapsien innostaminen alkavaan sadutusprosessiin mukaan nukke/pöytäteatterin avulla

Ohjaajien omat tavoitteet:

- Luonnollinen, hallittu ja selkeä ohjaustapa
- Lapsien osallistaminen lapsilähtöisellä tavalla.
- Kaikkien lapsien huomioiminen tasapuolisesti

Käytetyt materiaalit:

- Käsinuket
- Kankaat ja muut teatterin rakentamiseen liittyvät esineet
- Patjat ja tyynyt
- Videokamera

Toiminnan tarkka kuvaus:

Lapset kokoontuvat ”nukkari”-huoneeseen istumaan heille varatuille paikoille. Esittelemme aluksi itsemme ja kerromme, mitä olemme kyseisessä tilassa tekemässä. Seuraavaksi esitämme lapsille nukke/pöytäteatterinäytelmän. Näytelmän jälkeen lapset saavat kommentoida esitystä ja kertoa siitä nousseita ajatuksia. Leikimme myös muutaman tutustumisleikin lasten kanssa. Lopuksi kerromme lyhyesti, mitä teemme seuraavalla kerralla.

Maanantai 13.10.2014 klo 9-11, ryhmäsadutus

Ryhmälle suunnatut tavoitteet:

- Lapset kertovat yhteisen sadun, niin, että jokainen vuorollaan saa vuorollaan jatkaa sadun juonta.
- Lasten tulisi toimia ryhmässä siten, että he yhdessä pohtivat, miten sadun juoni etenee ja miten satu päättyy.
- Jokaisen ehdotukset huomioidaan

Ohjaajien omat tavoitteet:

- Kertoa lapsille, mitä sadutus on.
- Selkiyttää lapsille mitä tulee tapahtumaan, mitä heiltä odotetaan ja mitä he saavat toiminnan aikana tehdä.
- Saduttaminen lapsilähtöisellä tavalla: lapset päättävät sadun juonen ja me kirjaamme sanasta sanaan sadun ylös.
- Pyrimme luomaan rauhallisen, kiireettömän ja mukavan tunteen sadutuksen ajaksi.
- Havainnointi ja ohjaaminen.
- Ristiriitatilanteiden hoitaminen ja niihin varautuminen
- Mitä jos satua ei tulekaan? Tähän varautuminen ja sen hyväksyminen.

Käytetyt materiaalit:

- Satuteltaan käytettävät materiaalit: patjat, tyynyt, kankaat, sermit, valot
- Kynä, värikyniä ja paperia
- Videokamera

Toiminnan tarkka kuvaus:

Lapset kokoontuvat ”nukkari”- huoneeseen, jonne olemme rakentaneet valmiiksi houkuttelevan satuteltan. Jos osallistujamäärä on liian suuri (seitsemän lasta), jaamme ryhmän kahteen osaan kolmen tai neljän hengen ryhmiin. Kerromme lapsille mistä saduttamisesta on kyse. Tarkennamme ryhmäsadutuksen toimintatapaa ja käymme läpi sen pelisäännöt: muiden huomiointi, oman vuoron odottaminen, ohjaajan kuunteleminen. Sen jälkeen lapset saavat alkaa kertoa vuorotellen satua. Korostamme aiheen valinnanvapautta, emmekä ohjaile heitä tiettyyn suuntaan tai anna ideoita mahdollisesta teemasta. Lapset saavat kertoa satua sen aikaa, kun he haluavat, mutta tässä tulee huomioida kaikkien mielipide. Luemme valmiin sadun lapsille ja heillä on mahdollisuus muuttaa sitä. Kysymme myös lupaa sen julkaisemiseen sadusvihkossa sekä sen esittämiseen muille lapsille. Lapset saavat myös piirtää kertomastaan sadusta kuvan.

Lopuksi keskustelemme lasten kanssa tuntemuksista ja sadutuksen tuomista ajatuksista. Kysymme lapsilta myös palautetta hetken onnistumisesta.

Toiminnan aikana toinen meistä keskittyy sadun kirjaamiseen ja ohjaamiseen, toinen videointiin ja havainnointiin.

Torstai 16.10 klo.9-11, parisadutus

Lapsille suunnatut tavoitteet:

- Lapset kertovat yhteisen sadun, niin, että kumpikin lapsista saa vuorollaan jatkaa sadun juonta.
- Lasten tulisi toimia pareittain siten, että he yhdessä pohtivat, miten sadun juoni etenee ja miten satu päättyy.
- Molempien ehdotukset huomioidaan

Ohjaajien omat tavoitteet:

- Kertoa lapsille mitä tapahtuu, mitä heiltä odotetaan ja mitä he saavat toiminnan aikana tehdä.
- Saduttaminen lapsilähtöisellä tavalla: lapset päättävät sadun juonen ja me kirjaamme sanasta sanaan sadun ylös
- Pyrimme luomaan rauhallisen, kiireettömän ja mukavan tunteen sadutuksen ajaksi
- Havainnointi ja ohjaaminen
- Ristiriitatilanteiden hoitaminen ja niihin varautuminen
- Mitä jos satua ei tulekaan? Tähän varautuminen ja sen hyväksyminen

Käytetyt materiaalit:

- Satutelttaan käytettävät materiaalit: patjat, tyyny, kankaat, sermit, valot
- Kynä, värikyniä ja paperia
- Videokamera

Toiminnan tarkka kuvaus:

Jaamme lapset etukäteen pareihin. Yksi pari tulee kerrallaan sadutustelttaan sadutettavaksi. Tällä parisadutus kerralla sadutamme yhteensä kaksi paria. Lapset saavat alkaa kertoa vuorollaan satua ja tehdä sadusta yhdessä juuri sellaisen kun he haluavat. Lapset päättävät myös yhdessä, milloin satu päättyy. Luemme valmiin sadun lapsille ja heillä on mahdollisuus muuttaa sitä. Kysymme myös lupaa sen julkaisemiseen sadusvihkossa sekä sen esittämiseen muille lapsille. Lapset saavat myös piirtää kertomastaan sadusta kuvan.

Lopuksi keskustelemme lasten kanssa tuntemuksista ja sadutuksen tuomista ajatuksista. Kysymme lapsilta myös palautetta hetken onnistumisesta.

Toiminnan aikana toinen meistä keskittyy sadun kirjaamiseen ja ohjaamiseen, toinen videointiin ja havainnointiin.

Maanantai 20.10.2014 klo.9-11, parisadutus

Lapsille suunnatut tavoitteet:

- Lapset kertovat yhteisen sadun, niin, että kumpikin lapsista saa vuorollaan jatkaa sadun juonta.
- Lasten tulisi toimia pareittain siten, että he yhdessä pohtivat, miten sadun juoni etenee ja miten satu päättyy.
- Molempien ehdotukset huomioidaan

Ohjaajien omat tavoitteet:

- Kertoa lapsille, mitä tapahtuu, mitä heiltä odotetaan ja mitä he saavat toiminnan aikana tehdä.
- Saduttaminen lapsilähtöisellä tavalla: lapset päättävät sadun juonen ja me kirjaamme sanasta sanaan sadun ylös
- Pyrimme luomaan rauhallisen, kiireettömän ja mukavan tunteen sadutuksen ajaksi.
- Havainnointi ja ohjaaminen
- Ristiriitatilanteiden hoitaminen ja niihin varautuminen
- Mitä jos satua ei tulekaan? Tähän varautuminen ja sen hyväksyminen

Käytetyt materiaalit:

- kyniä, värikyniä ja paperia
- videokamera

Toiminnan tarkka kuvaus:

Tällä parisadutus kerralla sadutamme yhteensä kaksi paria. Yksi pari tulee kerrallaan sadutustelttaan sadutettavaksi.. Lapset saavat alkaa kertoa vuorollaan satua ja tehdä sadusta yhdessä juuri sellaisen kun he haluavat. Lapset päättävät myös yhdessä, milloin satu päättyy. Luemme valmiin sadun lapsille ja heillä on mahdollisuus muuttaa sitä. Kysymme myös lupaa sen julkaisemiseen sadusvihkossa sekä sen esittämiseen muille lapsille. Lapset saavat myös piirtää kertomastaan sadusta kuvan.

Lopuksi keskustelemme lasten kanssa tuntemuksista ja sadutuksen tuomista ajatuksista. Kysymme lapsilta myös palautetta hetken onnistumisesta.

Toiminnan aikana toinen meistä keskittyy sadun kirjaamiseen ja ohjaamiseen, toinen videointiin ja havainnointiin.

Perjantai 24.10.2014 klo. 9-10.30, yksilösadutus

Lapsille suunnatut tavoitteet:

- Yksilösadutuksessa lapsi saa kertoa itsenäisesti haluamansa sadun.
- Satu saa olla omanlainen ja lapsella on oikeus aloittaa, päättää ja muokata sitä haluamallaan tavalla.

Ohjaajien omat tavoitteet:

- Saduttaminen lapsilähtöisellä tavalla: lapsi päättää sadun juonen ja me kirjaamme sanasta sanaan sadun ylös.
- Luoda lapselle ainutlaatuinen ja henkilökohtainen hetki, jonka aikana hänen ajatuksilla ja ideoilla on lupa tulla ulos tarinan muodossa.
- Lapsen rohkaiseminen ja kannustaminen
- Havainnointi ja ohjaaminen
- Mitä jos satua ei tulekaan? Tähän varautuminen ja sen hyväksyminen
- Ristiriitatilanteiden hoitaminen ja niihin varautuminen

Käytetyt materiaalit:

- Satuteltaan käytettävät materiaalit: patjat, tyyny, kankaat, sermit, valot
- Kynä, värikyniä ja paperia
- Videokamera

Toiminnan tarkka kuvaus:

Lapset saavat tulla vuorollaan sadutettavaksi sadutusteltaan. Lapsi saa alkaa kertoa satua kun hän on valmis ja tehdä sadusta juuri sellaisen kuin haluaa. Lapsi päättää milloin satu päättyy. Luemme valmiin sadun lapselle ja hänellä on mahdollisuus muuttaa sitä. Kysymme myös lupaa sen julkaisemiseen sadusvihkossa sekä sen esittämiseen muille lapsille. Lapsi saa myös piirtää kertomastaan sadusta kuvan.

Lopuksi keskustelemme lapsen kanssa tuntemuksista ja sadutuksen tuomista ajatuksista. Kysymme lapselta myös palautetta hetken onnistumisesta.

Toiminnan aikana toinen meistä keskittyy sadun kirjaamiseen ja ohjaamiseen, toinen videointiin ja havainnointiin.

Maanantai 27.10.2014 klo. 9-11, yksilösadutus

Lapsille suunnatut tavoitteet:

- Yksilösadutuksessa lapsi saa kertoa itsenäisesti haluamansa sadun.
- Satu saa olla omanlainen ja lapsella on oikeus aloittaa, päättää ja muokata sitä haluamallaan tavalla.

Ohjaajien omat tavoitteet:

- Saduttaminen lapsilähtöisellä tavalla: lapsi päättää sadun juonen ja me kirjaamme sanasta sanaan sadun ylös.
- Luoda lapselle ainutlaatuinen ja henkilökohtainen hetki, jonka aikana hänen ajatuksilla ja ideoilla on lupa tulla ulos tarinan muodossa.
- Lapsen rohkaiseminen ja kannustaminen
- Havainnointi ja ohjaaminen
- Mitä jos satua ei tulekaan? Tähän varautuminen ja sen hyväksyminen
- Ristiriitatilanteiden hoitaminen ja niihin varautuminen

Käytetyt materiaalit:

- Satuteltaan käytettävät materiaalit: patjat, tyyny, kankaat, sermit, valot
- Kynä, värikyniä ja paperia
- Videokamera

Toiminnan tarkka kuvaus:

Lapset saavat tulla vuorollaan sadutettavaksi sadutustelttään. Lapsi saa alkaa kertoa satua kun hän on valmis ja tehdä sadusta juuri sellaisen kuin haluaa. Lapsi päättää milloin satu päättyy. Luemme valmiin sadun lapselle ja hänellä on mahdollisuus muuttaa sitä. Kysymme myös lupaa sen julkaisemiseen sadutusvihkossa sekä sen esittämiseen muille lapsille. Lapsi saa myös piirtää kertomastaan sadusta kuvan.

Lopuksi keskustelemme lapsen kanssa tuntemuksista ja sadutuksen tuomista ajatuksista. Kysymme lapselta myös palautetta hetken onnistumisesta.

Toiminnan aikana toinen meistä keskittyy sadun kirjaamiseen ja ohjaamiseen, toinen videointiin ja havainnointiin.

Tiistai 4.11.2014 klo.9-11, sadutuskootti

Lapsille suunnatut tavoitteet:

- Lapset kuulevat omia sekä toisten tekemiä satuja
- Oman sadun esillä olo ja arvostus → sadut näkyväksi
- Yhtäläillä myös toisten lasten tekemien satujen kuunteleminen ja arvostaminen
- Lapsi saa esitellä myös tekemäänsä piirustusta muiden edessä

Ohjaajien omat tavoitteet:

- Lasten tekemien satujen arvostaminen, jokainen satu on tärkeä
- Luoda yhteinen mukava sadutuksen päätöskerta lapsille
-

Käytetyt materiaalit:

- Tyynyjä, patjoja, penkkejä
- videokamera
- Lasten tekemät sadut, satuvihkot ja kunniakirjat

Toiminnan tarkka kuvaus:

Kokoonnumme viimeisellä kerralla koko viskari- ryhmän kanssa ”nukkariin” sadutuskoottiin, jossa me luemme lapsille ääneen heidän tekemiään satuja. Jokainen saduntekijä saa oman satunsa aikana tulla eteen istumaan meidän kanssa ja esittelemään mahdollisesti tekemäänsä piirustusta sadustaan. Sadun ja piirustuksen esittelyn jälkeen annamme saduntekijälle/- teki- jöille raikuvat aplodit. Sadutuskootin loppupuolella keräämme lapsilta suullista palautetta sadutusprosessistamme sekä jaamme jokaiselle lapselle tekemämme satuvihkon ja sadun ker- tojan kunniakirjan kotiin vietäväksi. Satuvihkoon olemme kirjanneet kaikki ne lasten tekemät sadut, joihin olemme saaneet julkaisuluvan lapselta.

Liite 3 Havainnointilomake

Lapsen tai lasten nimi/nimet:

Lapsen tai lasten ikä/iät:

Mikä sadutuskerta kyseessä?

Sadutuksen alku

Tarvitsiko lapsi rohkaisua sadun kertomiseen?

Oliko lapsi innostunut sadutuksesta?

Sadutustilanne

Keskittyikö lapsi sadutustilanteeseen?

Oliko lapsi aktiivinen vai vetäytyvä?

Lapsen tyytyväisyys sadutuksen aikana?

Kertoiko lapsi rohkeasti mitä erilaisempia asioita vai miettikö hän kertomiaan asioita pitkään?

Minkälaista lapsen elekieli oli? Oliko lapsi kokoajan paikallaan vai liikehtikö hän sadun kerro-
nnon aikana?

Minkälaista saduttajien ja lapsen välinen vuorovaikutus oli? Entä lasten keskinäinen vuorovai-
kutus?

Lopetustilanne

Minkälainen lapsen mieliala oli toiminnan loppuessa?

Lopettiko lapsi sadunkerronnan itse vai olisiko hän halunnut vielä jatkaa?

Kuunteliko lapsi ylpeänä satuaan? Herättikö sadun lukeminen tunteita lapsessa?

Kuvan piirtäminen sekä palautetilanne

Halusiko lapsi piirtää kuvan sadustaan?

Lapsen mieliala palautteen annon yhteydessä? Keskittyikö hän palautteen antoon?

Liite 4 Ohjaajuuden arviointikysymykset

- Kerroinko lapselle selkeästi sadutukseen liittyvät ohjeet?
- Onnistuinko pitämään lapsen mielenkiinnon sadutuksessa?
- Oliko tila toimiva saduttamiselle?
- Kuuntelinko todella lasta ja annoinko hänelle aikaa ja tilaa kertoa satua? Autoinko lasta, jos hänestä tuntui epävarmalta?
- Kohtasinko saduttamisen aikana ennalta arvaamattomia tilanteita? Kuinka selvisin niistä?
- Osoitinko kunnioitusta ja arvostusta lapsen satua kohtaan?

Liite 5 Lasten haastattelukysymykset ja hymynaamakortit

- Haluaisitko, että sadutusta jatkettaisiin päiväkodissa? Tai kotona vanhempien kanssa?
- Onko sinun mielestäsi mukavampaa kuunnella vai kertoa satua?
- Onko jokin asiaa ollut pelottavaa tai vaikeaa?
- Mikä on ollut mukavaa?
- Miltä sinusta on tuntunut, kun olet saanut keksiä satua yksin, entä silloin, kun kaveri on ollut mukana?
- Miltä sadun keksiminen on tuntunut?(helppoa, vaikeaa, kivaa, jännittävää)
- Millaista täällä satuteltassa oleminen ja satujen kertominen on ollut?

Liite 6 Sähköpostihaastattelun teemat ja kysymykset

Teemat:

- Sadutus päivähoitossa
- Sadutuksen hyödyt
- Sadutuksen eri muodot päivähoitossa
- Lasten suhtautuminen sadutukseen
- Ongelmat sadutuksessa

Teemahaastattelu kysymykset:

- Mitä mieltä olet sadutuksesta varhaiskasvatusmenetelmänä? Mitä hyötyä olet todennut siitä olevan?
- Kuinka toteutat/olet toteuttanut sadutusta lapsiryhmässä?
- Oletko saduttanut lapsiryhmiä säännöllisesti tietyn ajanjakson ajan vai satunaisesti?
- Käytetäänkö sadutusta mielestäsi tarpeeksi päivähoitossa?
- Minkälaisia eettisiä kysymyksiä olet kohdannut saduttaessasi lasta/lapsia?
- Kuinka lapset yleensä suhtautuvat sadutukseen?
- Sopiiko sadutus mielestäsi kaikille lapsille ja koetko, että sen hyödyt ovat olleet havaittavissa?
- Kuinka kaksikielinen tai maahanmuuttajalapsi voi hyötyä sadutuksesta?
- Mitä saduille on tapahtunut niiden kirjoittamisen jälkeen? Onko niitä koottu esimerkiksi kasvun kansion kaltaisiin, lapsen kehitystä ja kasvua kuvaaviin kansioihin?

Liite 7 Satuvihko

Viskareiden satu- vihko

Hei viskarit ja viskareiden vanhemmat!

Tämä satuvihko on toteutettu yhteistyössä xxxxxx viskari-ikäisten lasten kanssa. Viskareiden yhteinen sadutusprojekti toteutettiin loka-marraskuun aikana 2014. Varsinaisia sadutuspäiviä oli viisi ja sadutuskertoja 13. Näiden sadutuskertojen seurauksena syntyi useita satuja, jotka olemme koonneet tähän vihkoon.

Lähtökohtana sadutusprojektille on ollut sadutusaiheinen opinnäytetyömme nimeltä: ”Kerro minulle satu- nyt on viskareiden vuoro kertoa satuja”. Arvioimme saduttamisen kautta lasten mielenkiintoa ja rohkeutta sadun kerrontaan, ja sitä, miten kyseinen vuorovaikutusmenetelmä toimii lapsiryhmässä, jossa saduttamista ei ole ennen kokeiltu. Saduista ei käy ilmi kuka lapsi sadun on kertonut. Näin haluamme suojella lasten yksityisyyttä, sillä satuvihko tulee liitteeksi opinnäytetyöhömmme.

Sadutus-menetelmässä lapselle sanotaan: *”Kerro satu, sellainen kun itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat.”*

Miten projekti toteutui?

Lapset kertoivat satuja satuteltassa, missä heillä oli aika, tila ja rauha keskittyä pelkästään satujen kertomiseen. Lapsia sadutettiin kolmen hengen ryhmissä, pareittain ja yksilöittäin. Valmiit sadut luettiin sadutuksen jälkeen lapsille ja lupa sadun julkaisemiseen pyydettiin kertojilta. Sadut on kirjoitettu sanasta sanaan juuri niin kuin lapset ovat ne kertoneet. Myös hieman höpsöt asiat on kirjattu satuun, eikä juonenkäänteitä ole kyseenalaistettu. Jotkut lapset halusivat kertoa lyhyitä, toiset niin pitkiä, ettei loppua olisi malttanut tulla millään.

Huomasimme lapsista yhden yhteisen piirteen: he olivat jokainen mahdollisimman ylpeitä itse keksityistä saduista. Lisäksi he sanoivat, että olisi kiva jos sadutusta voisi jatkaa päiväkodissa tai kotona. Olimme myös hyvin positiivisesti yllättyneitä siitä, kuinka reippaasti lapset osallistuivat saduttamiseen. Tämä todisti jälleen kerran sen, että lapset ovat usein hyvin ennakkoluulottomia ja uteliaita uusien asioiden suhteen.

Haluamme kiittää lapsia upeasta ja reippaasta asenteesta ja uusista ideoista, joita saimme projektin aikana. Lisäksi haluamme kiittää xxxxx aikuisia yhteistyöstä ja tietysti viskareiden vanhempia siitä, että lapset saivat luvan osallistua sadutusprojektiimme.

Kiitos!

Tuija Vuollo ja Krista Hällström

*”Laughter is timeless
Imagination has no age,
And dreams are forever”*

*”Nauru on ajatonta
Mielikuvituksella ei ole ikää
Ja unelmat ovat ikuisia”
- Walt Disney*

Ryhmäsadut

Tähdet tippuvat taivaalta

Kertojat: kaksi 5.v tyttöä ja poika 5.v

Mitä jos kaikki tähdet tippuis maahan? Taivaalle jäisi vain pilvet ja kuu. Sitten, kun kaikki muu oli tippunut, tippui vain avaruus. Aurinkokin tippui, koko maailma tippui. Ei mitään tippunut. Ja lapset ottaa tähtiä kotiinsa ja he tekivät niistä pipareita ja laittoivat niitä joulukuuseen ja joulukuuset tippui taivaalta. Sitten ne söi sen joulukuusen ja niille tuli iso vatsa. Niille kasvoi avaruuden kokoinen maha. Sitten tuli avaruusolio. Sen nimi oli punainen pilkkunen ja sillä oli miljoona suuta ja silmiä oli edessä, sivuilla ja takana. Mutta sillä ei ollut nenää ja sillä oli putki päässä. Sieltä putkesta tuli lintuja ja löllöjä etanoita ja ne meni sen suuhun. Ja se kuoli. Sitten tuli seuraava avaruusolio ja se tiputti tähden ja sitten se kokoajan pomppas takasin. Ja tähti muuttui lilaksi. Sille kasvoi silmiä, suita, neniä, korvia. Sitten se meni sänkyyn ja nukahti. Ihminen meni tähden päälle sänkyyn ja hän sanoi: ”AU”. Pöllö lensi ihmisen päähän. Pöllöltä lensi kultaa päästä ja pöllö muuttui rubiiniksi ja sitten se muuttui sydämeksi ja sillä tuli paljon sydämiä silmistä. Sitten sille pöllölle kasvoi silmiä, korvia peppuun ja tänne ja jalkoväliin ja ne muuttui lahoksi ja ne muuttui ihmiseksi ja ihmistä kutitti.

Halloween kurpitsa hämähäkki saparo

Kertojat: kolme 5.v tyttöä

Olipa kerran yksi silmä ja se meni suuhun ja sitten se röyhtäs, sitten tuli aivastus. Sitten se poika kaatui ja sen silmät pyörivät ja sen kieli oli ulkona suusta. Sitten se meni sairaalaan ja siltä leikattiin pää, hiukset ja korvat. Ja se kuoli ja sairaalan tädit kuoli ja niiden mahat oli suuret, kun ne oli hoitanut sitä niin kauan ja pöpöjä oli niin paljon. Ja ne, jotka odotti omaa vuoroa, yksi. Ja sille kasvoi ponnari ja se muuttu eläväksi ja sitten se muuttui joulupukiksi ja oli kaksi Suomen joulupukkia. Sitten sille tuli taivaaseen asti pitkä parta ja tissit maahan asti ja kun se pomppas, niin ne ulottu avaruuteen asti.

Tisseissä oli tarroja ja liimaa. Ja sitten taas se muuttui joulupukiksi ja siitä tuli halloween hämppis ja sitten tuli halloween kurpitsa, joka pelotti sen pois. Sitten kurpitsa muuttui Robiniksi ja se laulo: ” Sy sy sy sydäimestä puuttuu palanen ja se on sun näkönen, mun puuttuva palanen.”

Parisadut

Tähtikuono

Kertojat: poika 5.v ja tyttö 5.v

Dinosauruksia ja pieniä silmiä kävelee eläintarhaan ja kattomaan leijonia, leopardia, sikoja, krokotiileja, apinoita, kissoja, koiria. Ja tähtiä oli kävelemässä ja lampuja sinisiä ja valkosia. Sitten sinne tuli niin paljon valoa, että ne ei pystyny olla siellä. Ja sitten hoitajat sanoivat, että: ”Missä olette?” Pöllö nukkui eläintarhan puussa. Sitten se päästi samalla ääniä: ”huhuu”. Pöllö huhuili ja karjui. Sillä oli leopardin jalat ja se juoksi eläintarhan häkin läpi ja se rikkoi häkin. Ja sen alla meni silmä. Silmä juoksi karkuun. Sitten se pöllö söi sen ja se ei jaksanu enää syödä. Ja sitten tippui tähti pöllön ja tiikerin päälle. Sitten tuli ihminen ja se meni pähkinäpuun alle ja sen päälle tippui kookospähkinä ja se joi siitä kookosmaitoa. Ja se hyppäsi vuoren yli ja meni nurinkurin. Se teki takaperinkuperkeikan ja loiskahti veteen. Ja siellä oli krokotiileja. Ne hyppi niiden kuonolla. Ja sitten ne otti niiden kuonolla karkkeja. Sitten se otti suusta, kun sitä haukotti. Sitten tuli yks avaruusolio, joka pomppas sen päälle. Avaruusolion päästä tuli roskapönttö ja sieltä tuli muurahaisia. Tuli dinosauruksia jättiläisen roskiksesta. Sitten se avaruusolio pomppas ja dinosaurus astu sen päälle. Ja sitten lehtiä tippui puista, koska oli syksy.

Kissajengi

Kertoja: kaksi 5.v poikaa

Kissa meni pihalle leikkimään pallolla. Sitten pallo meni aidan yli ja koira vei pallon mukanaan. Minä menin oikotietä, tapasin kaverini. Yhden nimi oli Rontti ja yhden Miau. Sitten minä kutsuin niitä, niillä oli paljon teräviä kynsiä. Sitten ne tulivat perässäni oikotielle ja sitten me hajaannuttiin. Kynsivät koira ja ne sai pallon takas. Ja sitten ne meni takaisin pihalle leikkimään.

Loppu.

Sählypilkku

Kertojat: kaksi 5.v poikaa

Apina, joka pelas sählyä, se pelas puussa sitä. Siellä oli norsu myös. Eikä norsut osaa kiivetä. Norsu oli poikanen. Kaatopaikalla pelattiin myös, se pelas roskatunnelissa. Siellä pelas telkkari. Telkkarit ei osaa pelata sählyä, mutta niitä voi myös liikuttaa. Telkkari oli maalinvahti ja siellä pelas tähti säbää. Tähti ooti pallon. Hammasharja oli toisena maalinvahtina, kilppari oli maalis-

sa. Oli neljä maalia. Pilkku oli myös maalissa ja se pyöri tälleen. Sitten lampu pelas säbää yksin. Auto tulee pelaamaa myös.

Loppu.

Little Pony

Kertojat: kaksi 5.v tyttöä

Olipa kerran my little ponyja. Niiden nimet oli Pinkypie, Twilight, Aputchack ja Prinsessa Selestei. Ponit lähti retkelle metsään. Ne söivät siellä kakkua, suklaakakkua ja muffineja, koska siellä oli juhlat. Siellä oli myös karkkia, suklaakarkkia. Sitten ne lensi taivaalla, ne jotka osasi lentää. Ne lensi kuuhun. Siellä ne söi piirakkaa ja ne kiipeili kuussa. Sitten ne meni maahan.

Loppu.

Kertojat: kaksi 5.v tyttöä

Olipa kerran neljä avaruusoliota, joilla oli putket päässä, mistä tuli ilotulituksia ja niillä oli päässä kaksi puuta ja matoja, jotka kiemurtelivat puissa ja ne meni puun sisälle. Sitten ne lensi kuuhun raketilla ja ne vaa kiipeili sängyissä ja kaikkialla ja sitten ne kävi raketilla Afrikassa ja maapallossa.

Sitten kun ne laskeutui maahan, niiltä tuli ilotulituksia päästä ja ne räjähti ja lensi meiän päähän. Sitten ilmestyi koira yhden päähän ja hylje toisen päähän. Sitten lintu lensi kolmannen päähän ja neljännen päähän lensi kärpänen. Ja sitte ne kattoi avaruutta ja sitten siihen päähän lensi pipo ja sitten pompahti ilotulituksia pipojen sisälle.

Sitten niitä sattui päähän kun niillä oli putket, puut ja ilotulitukset ja pipot ja tikku hatussa, jossa oli sokeria mitä ne halusi syödä. Sitten tukat lensi tikkujen päälle ja tikun päällä oli hilloa ja kermavaahtoa.

Sitten yksi meinasi kaatua ja vahingossa pomppas tähtiin ja raketti oli maapallon päällä ja se paino yhtä nappia, se lähti lentoon. Sitten yksi huusi: "AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA!!" Se tuli pois raketista ja lähti maahan ja kaikki sen kaverit pomppas pois.

Ja sitten ne meni mustasta aukosta, ne kiipeili sieltä pois ja piti tähdistä kiinni. Ja ne piti kynttilöistä kiinni ja kynttilät tippu niitten päälle ja ne oli ihmisten maailmassa. Sitten ne huomasi pöydällä ruokaa ja ne söi sitä putkella ja putkesta ei tullu ilotulituksia, vaan peffasta. Sitten ne meni nukkumaan ja päälle tuli tähtiä, korviksia ja koruja ja sitte tähdet tippu taivaalta. Sitten niiden päälle tippu Batman ja peffasta tuli myös Batman.

Loppu.

Yksilösadut

Kertoja: tyttö 5.v

Kävin viikonloppuna Ikeas. Kävin pallomeressä kolme kertaa, siellä oli tosi paljon palloja. Siellä oli muitakin lapsia ja jalat yletty pohjaan. Sitten otin värityskuvan, jossa oli kenguru, jolla oli lippu kädessä. Sitten mä otin nakkisämpylää. Sitten kun me oltiin nukuttu yks yö, me menttiin mummolaan ja sinne menee 5 tuntia. Mä söin perunoita ja lihapullia. Ikeasta saa jäätelöä, mut mä en saa siellä ikinä jäätelöä. Mummolassa söin viis jäätelöä ja siellä oli mun serkkukin. Sit mä söin jaffakeksejä. Äiti ja isä oli salilla. Sit tultiin kotiin ja mä menin pelaamaan tietsikalla Pikku kakkosta.

Avaruusolio

Kertoja: tyttö 5.v

Avaruusolio oli lentänyt avaruusraketilla Suomeen. Se etti ruokaa ja se ei löytänyt muuta kun pieniä marjoja. Sitten se teki joulun jouluna, se teki koristeita metsän hienoista jutuista. Maahisia ei voi ottaa. Sit se kaivo maanalaisen tunnelin ja siellä oli tonttu. Ja tonttu kaivo sieltä pois ylöspäin. Sitten se meni joulupukille. Sitten pupu loikki sinne ja se avaruusolio meni pois metsästä ja pupu loikki sen puun päälle, minkä oli koristellut. Sitten avaruusolio haki kepejä ja risuja, että se voi tehdä majan. Se teki samanlaisen majan ku Viltsu. Sinne kerättiin sieniä ja mä leikkasin niitä kepillä. Me tehtiin sienikeittoa ja mä osasin tehdä lautasenkin kepeistä. Sitten mun mummokin maistoi sitä keittoa leikisti ja hyvää se oli senkin mielestä. Sitten tuli susi ja se söi myrkky-sientä vähäsen. Ja sitten Viltsu veti kepin alas ja susi oli siinä alapuolella. Ja sitten se pompautti pitkän kepin alas ja lyhyen kepin ylös. Ihmissusien ansa oli kanssa siinä. Sitten kun ihmissuden pää oli siinä välissä. Sitten Viltsu päästi kepeistä irti ja se osui ihmissuden päähän. Ihmissusi kuoli ja me tehtiin ruokaa. Otettiin hampaat pois ja hampaat laitettiin rasiaan, jonka olin tehnyt kepeistä. Kun ne kaikki hampaat ei mahtunu yhteen rasiaan, niin niitä oli kolme lisää, toisena päivänä oli yksi lisää.

Se avaruusolio tuli takasin, sitten se osti leluja, ettei sillä olisi niin tylsää. Se osti myös ruokaa. Sitten se meni taas metsästä pois avaruuteen ja otti kaikki mukaan, mitä oli tehny. Sitten se avaruusolio näki, että tähti tippu ja se otti sen kiinni ikkunasta. Sitten se vei sen sille tyypille, joka aina anto mennä niiden nukkumaan.

Kertoja: poika 5.v

Eräänä päivänä kissa meni vesiputoukseen. Hän hyppäsi sinne ja sen jälkeen kissa meni kalastamaan sinne kaloja, hän pyysi haikalakavereita ja ne meni sieppaamaan suuhun kaloja ja laittoi kuivumaan ne pyykkinarulle. Sitten kissa söi ja meni leikkimään ja kuivattelemaan nurmikolle. Susi meni sinne ja se saalisti kisun. Kisu joutui kitaan, mutta raapi sieltä ulos. Susi kuoli ja kissa meni takaisin pyykkinarulle ja se kanto kuollutta sutta mukanaan. Se teki siitä soppaa ja laittoi suden suuhun ne kalat ja heitti ne sinne kiehuvaan pataan. Sitten se iloisena söi kaikki jutut, mutta koira tuli sinne ja koputti oveen ja se koira oli suden pomo ja se koira pomo toi kuusi sutta mukanaan. Ja sitten toi kissakaverit mukanaan ja alkoi kunnan sota.

Kissa raapasi suden poskelle, susi teki toiselle voltin ja toisessa kohdassa yks nyrkkäs naamaan keittiön pöydältä ja yks susi hyppäs sen käsiin, mut se teki näin: ”se heitti sen suden toiselle puolelle kaatoi toiset sudet ja meni läpi ikkunan ja kaikki tippu avaruudesta asti maapallon kallioon”. Ne valuivat kallion autotielle. Auto vei ne mukanaan ja paistoi ne sudet padassa. Ja sitten koirapomo toi sutta mukanaan. Yks hyppäs toisen päälle ja yksi heitti frisbeen suden kaulaan. Sitte yks heitti bumerangin frisbeen kiinni ja frisbee meni kovempaa kuin ikinä. Ja sitten toinen kissa löi sutta kaulaan ja toinen työnsi toista ja yks työnsi toista kissaa suden päälle.

”Boom!” ”Räts!”

Yks potkas suden naamaan ja toinen katkas suden kaulaa ja puristi sen pannukakuksi ja kuuluu:

”Plits!” ”Pläts!”

Yks pomokoira hyppäs suden selässä kissan päälle, mut kissa potkas suden naamaan niin kovaa, että koko lauma tippu avaruudesta maapalloon.

Kertoja: poika 5.v

Viikonloppuna olin Halloweenissa. Olin batmani. Mulla oli se paita ja äiti maalas naamarin. Mentiin semmoseen kouluun, missä oli esterata. Sisko oli keiju. Sillä oli semmoset keijusiivet.

Tikkarin tuutti

Kertoja: tyttö 5.v

Ensin käveli yksi pieni kaulakoru, sitten se tippui veteen ja sitten tuli myyrä ja se sanoi: ”mene pois.” Ihminen tippui taivaalta, sitten se meni taivaalle pilven päälle ja siellä oli vesihuurua ja se tippui alas ja se kuoli. Ja silti se synnytti lapsia, mutta ne ei osannu mennä taivaalle, eikä ne siks kuollu.

Sitten ne meni joulupukeiksi ja ne tykkäsi olla joulupukkien kanssa ja ne teki ne lahjat mitä lapset oli toivonu.

Sitten tuli ihminen. Se vaa meni maahan nukkuman, se alko syömään ja söi vahingossa maata ja se kuoli. Se meni kuolleen maahan ja se syntyi tonttuna. Eikä se (tonttu) kuollu, se meni Korvatunturille, mutta sillä ei ollu taikoja ja se joutu tekemään lahjat ite työkaluilla.

Sitten tuli pöllö ja siltä lensi ihmisiä päästä ja se muuttui rubiiniksi. Ihminen tykkäs olla pöllön kanssa ja ne molemmat nukahti.

Sitten tuli avaruusolio ja se teki näin ja sano: ”Ä-Ä-ÄÄ-Ä-ÄÄ!” Se haki tyynyn ja sillä oli silmät ja suu ja se haistoi ihmisen ilman nenää, joka oli nukkumassa pöllön kanssa.

Sitten tuli roskis, josta lensi roskia, se ihminen oli pukeutunut roskapöntöksi ja muut luuli sitä oikeaksi. Sitten se muuttui rubiiniksi. Sitten pöllö tuli ulos pesästä, se huomasi, että ihminen oli lähtenyt.

Sitten tuli Pilkke Pieni Tähti ja se oli munassa ja se teki voltin munassa.

Sitten myyrä tuli vedestä pois ja ympärillä oli seiniä, jotka oli tehty myyränruuista ja kotonakin oli paljon ruokaa. Se vaelsi ympyrää ja odotti omaa äitiään. Sitten ne laittoi tämmösiä jouluvaloja ja tähtiä ja ne kimalsi ja niille kasvoi kaulahuivi suuhun. Sitten ne yritti päästä pakoon kaulahuivia, mutta se jahtasi sitä ja se huomasi, että ompas kummallinen kaulahuivi. Sitten ihminen ihmetteli, missä pöllö on ja ne törmäsi toisiinsa ja lensi eteenpäin.

Loppu.

Liite 8 Kunniakirja

KUNNIAKIRJA

on osallistunut viskareiden yhteiseen sadutus-
projektiin ja osoittanut mestarimaista taitoa ja
rohkeaa mielikuvituksen käyttöä sadutuksen
aikana.

Olet ollut reipas ja innokas sadunkertoja ja
tästä kiitoksena olet ansainnut satujen kertojan
Kunniakirjan!

Tämän Kunniakirjan sinulle myöntävät:

Krista Hällström ja Tuija Vuollo

Aika ja paikka: 11.11.2014 Järvenpää xxxxx päiväkot

Liite 9 Työelämän arviointi

ARVIOINTI

Tuija Vuolio ja Krista Hällström toteuttivat toiminnallisen opinnäytetyönsä : "Kerro minulle satu" -nyt on viskareiden vuoro kertoa satuja [REDACTED] -ryhmässä. Toiminnallinen opinnäytetyö sisälsi tutustumista, leikkejä, yksilö-, pari- ja ryhmäsadutusta sekä lopetuksen. Yhteensä toiminnallisia kertoja oli seitsemän. Opinnäytetyösuunnitelma oli selkeä ja jokainen kerta oli huolella etukäteen suunniteltu ja valmisteltu.

Tuijan ja Kristan toteuttama toiminnallinen opinnäytetyö sadutukseen liittyen oli hyödyllinen ja innostava koko ryhmän kannalta, mutta erityisesti he olivat kykeneet ottamaan erinomaisesti huomioon ryhmän ikätason ja tarpeet. Sadutukseen osallistuneet lapset olivat innoissaan ja nauttivat jokaisesta sadutukseen liittyneestä kerrasta. Tuija ja Krista toimivat hyvässä vuorovaikutuksessa sekä ohjattavien lasten että päiväkodin henkilökunnan kanssa. Tuija ja Krista kykenivät ohjaamaan hyvin sekä koko ryhmää että yksittäisiä lapsia.

Kaiken kaikkiaan Tuijan ja Kristan toiminnallinen opinnäytetyö sadutukseen liittyen oli monipuolinen, toimiva ja erinomaisesti toteutettu kokonaisuus.

[REDACTED]

[REDACTED] /Lastentarhanopettaja